

[Araştırma Makalesi] **Atf/Citation:** Efe Güney, M.; Akbudak, H.; Ay, F.; Tuncay, B.; Tanrıverdi, S.; Şanlı, N. (2022). "Kadın Dostu Kent Planlama Yaklaşımı Kapsamında Güvenlik Kriterinin Değerlendirilmesi: Çiğli Örneği". *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31): s. 16-58. **Gönderim Tarihi:**10.02.2022 **Kabul ve Yayın Tarihi:** 04.10.2022-29.10.2022 **DOI:**10.54600/igdirsosbilder.1070976

Yazarlar/Authors

Mercan EFE GÜNEY* Hacer AKBUDAK** Filiz AY***
Beste TUNCAY**** Sıdal TANRIVERDİ***** Nurseli ŞANLI*****

Makale Adı/Article Name

**Kadın Dostu Kent Planlama Yaklaşımı Kapsamında
Güvenlik Kriterinin Değerlendirilmesi: Çiğli Örneği**

*The Assesment of Safety Criteria with Regards to The Women Friendly
City Planning Concept and A Case Study: Çiğli*

ÖZ

Ataerkil bir toplum olan Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumsal her alanı olduğu gibi kentin kurgulanmasını ve kentsel yaşam pratiklerini de etkilemektedir. Çünkü kentler, tüm yaşayanların gereksinim ve taleplerini gözeterik oluşturulmamaktadır. Oysaki ‘kentli hakkı’ gereğince, toplumun her kesimi tüm kentsel hizmetlerden eşit yararlanmalıdır. Ancak şehir planlama meslek alanının mevzuatına ve tüm ölçeklerdeki analiz ve uygulama alanlarına kadınların ve erkeklerin kenti deneyimleme farklılıkları yansıtılmadığından kadınlar kentleri erkekler kadar kullanamamakta ve sonuçta kent kadınlar için toplumsal cinsiyet rollerini yerine getirdikleri hizmet alanları haline gelmektedir. Bu yüzden şehir planlama bir bilim ve meslek alanı olarak kadınların kentsel yoksunluk yaşamamaları, kenti sınırlılıkları olmadan deneyimlemeleri ve kentteki güvensizlik problemlerinin giderilmesine yönelik yaklaşımlar geliştirmelidir. Bu tanımlamaya en uygun yaklaşım, kadınların kentsel yaşamın tüm alanlarında erkekler ile eşit bir biçimde yer almasını destekleyen, kentsel hizmetlere güvenli bir şekilde erişimini sağlayan Kadın Dostu Kent yaklaşımıdır. Bu metin kadın dostu kentin planlama dilinin oluşturulmasına katkı sağlamak üzere güvenli kent kapsamında bir model önerisi getirmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda metin, İzmir İli’ nin Çiğli İlçesi’ nde pilot alan olarak seçilen Köyiçi Mahallesi örneğinde böyle bir çalışma için hangi verilerin toplanması gerektiği ve bu verilerin nasıl analiz edileceği ve değerlendirileceği konularında bir taraftan başlangıç olma bir taraftan da geliştirilerek model olma amacındadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Dostu Kent, Şehir Planlama, Güvenlik, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, İzmir.

ABSTRACT

In Turkey, which is a patriarchal society, gender inequality affects the creation of the city and urban life practices, as it does in every area. Because cities are not created by considering the needs and demands of all inhabitants. But, in accordance with the ‘urban right’, every segment of the society should benefit from all urban services equally. However,

*Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi/Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, mercan.ef@deu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-8498-4796.

** Yüksek Şehir Plancısı, İzmir, Türkiye, hcr.akbdk96@gmail.com
ORCID 0000-0001-9074-0034.

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Şehir Plancısı, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü/Şehir Planlama Bölümü, filizay98@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1054-8902.

**** Şehir Plancısı, İzmir Türkiye, bestetuncay99@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2250-5344.

***** Şehir Plancısı, İzmir Türkiye, sidaltanriverdi@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8638-2182.

*****Yüksek Lisans Öğrencisi, Şehir Plancısı, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü/Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, sanli.nurseli@ogr.deu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4336-590X.

women cannot use the cities as much as men, since the differences in the experience of women and men are not reflected in the legislation of the urban planning profession field and the analysis and application areas at all scales, and as a result, the city becomes service areas for women where they fulfill their gender roles. Therefore, as a science and profession, urban planning should develop approaches to prevent women from experiencing urban deprivation, to experience the city without limitations and to eliminate the problems of insecurity in the city. The most appropriate approach to this definition is the 'Women-Friendly City' approach, which supports women to take part in all areas of urban life on an equal basis with men, and ensures safe access to urban services. This text tries to propose a model within the scope of the safe city in order to contribute to the creation of the planning language of the women-friendly city. In this direction, the text aims to be a model by developing it on the one hand, on what data should be collected for such a study and how these data will be analyzed and evaluated in the case of Köyiçi Mahallesi, which was selected as a pilot area in Çiğli District of İzmir Province.

Keywords: Woman-Friendly City, Urban Planning, Security, Gender Inequality, İzmir

Giriş

İnsanlar korunma içgüdüsüyle bir araya gelerek kentleri oluşturmuş ve kentleri, güvenlik alanları olarak görmüşlerdir. Güvenlik, “toplum yaşamında yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu, emniyet, asayişin sağlanması” (TDK, 2021); bireylerin kamusal alanlarda saldırı, zorlama ve engellemeye uğramadan bulunabilmeleri ve can ve mallarını tehdit edecek unsurların olmaması (Pektaş, 2003) ve kişinin kendisini fiziksel, ekonomik, sosyal ve siyasi açıdan güvende hissetmesi (Kaypak, 2011) şeklinde tanımlanabilir. İhtiyaç piramidinde yaşama içgüdüğü gereği en temel basamak olan beslenme ihtiyacının hemen sonrasında güvenli bir ortamda barınma isteği bulunmaktadır (Maslow, 1968). Güvenlik, önce bireyin ardından toplumun güvenliği olarak ele alınır (Kaypak, 2016a). Kentsel mekânlar, yapı çevre ve kültürel çevrenin birleşiminden oluştuğu için kentin sosyal kimliğinin, politik rekabetinin ve mücadelesinin birleştiği alanlar olarak yaşayanların ortak sosyal alanıdır (Erdönmez ve Çelik, 2016; Eşkinat, 1992; Kadioğlu ve Toy, 2021; Low ve Smith, 2006). Bu nedenle kentsel mekân hem bireysel hem de toplumsal güvenliği sağlamalıdır.

Kentin süreç içerisinde hem alansal hem de nüfus yoğunluğu açısından büyümesi kentin güvenliğinin sağlanmasını zorlaştırmıştır. Bu durum ise kentin kullanılmasını etkilemektedir. Dolayısıyla şehir planlama güvenle yaşanılacak nitelikli kenti üretmelidir. Nitelikli kent (Lynch, 1960), sağlıklı bir çevre için canlı; aidiyet hissettiren ve kimlikli; uyumlu; erişimi ve çevre kontrolünü sağlayan kenttir. Bu özelliklerin gerçekleşebilmesi kentin kullanılabilmesine; kullanılabilmesi ise kentin güvenli olmasına bağlıdır. Kentsel mekânın nitelikli bir şekilde kullanılabilmesi, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, mekâna kolay erişimin sağlanabilmesi ve mekân kullanımında eşit haklara sahip olabilmesi için güvenli kentler oluşturulmalıdır (Kadioğlu ve Toy, 2021; Kaypak, 2016b). Kentsel güvenlik, kentlerde güvenli ve korunaklı alanlar oluşturmak değil kentin tamamını güvenli kılmaktır. Kentin büyük bir kısmını oluşturan ancak kentli haklarından eşit şekilde yararlanamayan kadınların güvenlik ihtiyacı, kadınlara yönelik cinsel ve fiziksel şiddeti irdelemeye ve ortadan kaldırmaya yönelik bir hareketlilik olarak 1970’lerin feminist hareketi ile tartışılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda 1980’lerde İngiltere’deki kadın konseyleri, toplumsal cinsiyetin ana-akımlaştırılması (gender-mainstreaming) konusunda kadınların güçlendirilmesi için mekânsal planlara odaklanmıştır. Toplumsal cinsiyet, güvenlik algısını ve yürüme faaliyetlerini etkilediğinden, sokak tasarımında toplumsal cinsiyetin ana-akımlaştırılması kavramı dikkate alınırken, kadının korku ve şiddetten korunması ile birlikte karanlık ve izole yollardan kaçınmak, ulaşım planlarının geliştirilmesi, toplu konutlarda cinsiyete ve etnik kökene yönelik tacizi azaltmaya yönelik stratejiler de geliştirilmeye başlanmıştır (Park ve Garcia, 2020; Whitzman vd., 2014). Toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında gerekli ilkeler

benimsenmiş ve uygulamaya geçirilmiştir (Şenol, 2008; Cepal, 2019; European Commission, 2020). Geliştirilen ilkeler ve bunları uygulamada öne çıkan ülkeler Tablo 1’de verilmiştir.

Uygulama İlkeleri	Öne Çıkan Ülkeler
Ulusal ve yerel düzeyde karar organlarında kadın sayısını artırmak	Belçika, Finlandiya, Fransa, İsveç, İtalya, Yunanistan
Yerel yönetimlerde eşitlik birimleri oluşturmak	Almanya, Avusturya, Fransa, Lüksemburg, İsveç,
Cinsiyet bazında istatistik oluşturmak ve derlemek	Finlandiya, Norveç
Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme planları yapmak	Hollanda, İsveç, İtalya
Eşitlik planları geliştirmek	Almanya, Belize, Bolivya, Brezilya, Britanya Virjin Adaları, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Finlandiya, Fransa, Honduras, İspanya, İsveç, Jamaika, Kolombiya, Kosta Rika, Küba, Latvia, Meksika, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru, Surinam, Şili, Triniad ve Tobago, Uruguay, Venezuela, Yunanistan
Sivil toplumla kesintisiz diyalog geliştirmek	Belçika, İngiltere, İspanya,
Ulaşım bağlantılarını güçlendirmek	Almanya, Finlandiya, İngiltere
Konut edinme imkânları sağlamak	Avusturya, İngiltere
Güvenliği sağlamak ve her türlü şiddetle mücadele etmek	Almanya, Avusturya, İngiltere

Tablo 1. Kadın Dostu Kent Kapsamında Uygulama İlkeleri ve Öne Çıkan Ülkeler

Ülkelerin kadın dostu kent kapsamındaki uygulamalarının yanı sıra akademik alanda da çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar, aşağıda 6 kategoride gruplandırılmıştır.

- **eşitlik planları** (Bkz. Aktaş, 2017; Baykan, 2015; BM Kadın Dostu Kentler Ortak Programı, 2014; BM Kalkınma Programı, 2018; Cepal, 2019; Chestnutt vd., 2011; Çeştepe ve Berkün, 2016; Demirdirek ve Şener, 2014; European Commission, 2020; Geniş ve Akkırman, 2020; Hami ve Faham, 2018; Kaşıkırık, 2021; Kaypak, 2015; Kiper vd., 2016; Kneeshaw ve Norman, 2019; Oğuz ve Atatimur, 2008; Sánchez vd., 2019; Şenol, 2008; Şolt, 2018; Turan ve Şen, 2014);
- **kadınların siyasete katılımı ve görünürlüğü** (Bkz. Alkan, 2012; Álvarez ve Gómez, 2018; Arık, 2009; Aslan, 2021; Biricikoğlu, 2020; Bourdieu, 2014; Connell, 1987; Dumlupınar ve Göksu, 2020; Durukal ve Tapdık, 2019; Efe Güney ve Ekşioğlu Çetintahra, 2019; Günlük-Şenesen vd., 2017; Kaypak, 2016b; Kul Uçtu ve Karahan, 2016; Tekinbaş ve Göker, 2015; Tokuroğlu, 2004; Yon ve Nadimpalli, 2017; Yücel ve Kutlar, 2020);
- **arazi kullanım biçimleri** (Bkz. Abdullahi ve Pradhan, 2017; Akkırman, 2017; Byrne J. vd., 2009; Cedeño ve Delgado, 2021; Efe Güney ve Üstündağ, 2020; Garcia-Ramon vd., 2004; Mcdowell, 1983; Mirioğlu, 2020; Molavi ve Hoseini, 2021; Mumcu vd., 2016;

- Polko ve Kimic, 2022; Sewel, 2010; Soraganvi, 2017; Tuncer, 2014; Wolch vd., 2014; Viswanath ve Mehrotra, 2008);
- **hareketlilik/erişilebilirlik** (Bkz. Adlakha ve Parra, 2020; AL-Hussaini ve Al-Ahbab, 2020; Bittencourt, 2019; Cantek, 2014; Carpio-Pinedo vd., 2019; Efe Güney vd., 2020; Gauvin vd., 2020; Greed, 1994; Hanson, 2010; Hidayati vd., 2020; Jensen vd., 2017; Kaplan, 1998; Kılınç, 2016; Kim, 2007; Kwan, 1999; Laws, 1997; Lee vd., 2018; Lo ve Houston, 2018; Miller vd., 2009; Miralles-Guasch vd., 2015; Özer vd., 2016; Pickup, 1984; Raman ve Kumar, 2019; Siu vd., 2012; Şafak, 2020; Uslu ve Güneş, 2017; Whitzman, 2013);
 - **güvenlik** (Bkz. Affleck vd., 2019; Aksoy, 2007; Aktaş, 2017; Ataç, 2007; Bereitschaft, 2017; Ewing ve Handy, 2009; Ferrer vd., 2015; Geray, 2007; Park ve Garcia, 2020; Whitzman vd., 2014; Kadioğlu ve Toy, 2021; Viswanath ve Mehrotra, 2008; Kaya, 2008; Kaypak, 2011; Kaypak, 2016a; Koca ve Erkan, 2021; Koskela, 1999; Maslow, 1981; Pain, 1991; Rišová ve Madajová, 2020) ve
 - **mimari ölçek** (Bkz. Antonaccio, 2000; Donnelly, 2020; Gandhi, 1987; Jordan, 2012; Wigley, 1992; Taccoli, 2012) başlıkları üzerinden 6 kategoride gruplandırılmaktadır.

Türkiye’de ise toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle kadınların kentsel mekân ve faaliyetlerden dışlanmalarını konu edinen çalışmaların başlaması 1990’ları bulmuştur (Bkz. Özgüç, 1998). 2000’li yıllardan sonra kadının kentsel mekânla ilişkisine dair sosyolojik ve/veya mekânsal inceleme, değerlendirme ve tartışma yapan çalışmalarda artış yaşanmıştır (Bkz. Deniz, 2014; Deniz ve Özgür, 2014; Güney ve Demircioğlu, 2015; Mirioğlu, 2018; Öksüz ve Deniz, 2019; Whitzman, Andrew ve Viswanath, 2014; Yüceşahin ve Yazgan, 2017). Ancak kentte yapılı çevre ve kadın güvenliğine ilişkili çalışmalar (Bkz. Efe Güney, Tezcan ve Ağın, 2020; Kadioğlu ve Toy, 2021; Mirioğlu, 2020) sosyal içerikli çalışmalara oranla oldukça kısıtlıdır. Dolayısıyla kentsel çevrenin kadın dostu kent kapsamında kadın güvenliğine odaklanan çalışmaları artırılmalı ve geliştirilmelidir.

Bu metin, kadın dostu kentin planlama dilinin oluşturulmasına katkı sağlamak üzere güvenli kent kapsamında bir model önerisi getirmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda seçilen pilot bölgede, bu tür bir çalışma için hangi verilerin toplanması gerektiği ve bu verilerin nasıl analiz edileceği ve değerlendirileceği konularında geliştirilmeye açık bir model olma ve ilişkili olarak literatüre de katkı sağlama amacındadır.

1. Kadın Dostu Kent ve Güvenlik

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle süregelen toplumsal cinsiyet rolleri sonucu kadınların ve erkeklerin kentsel mekânı kullanma biçimi; kullanma sıklıkları ve saatleri farklılık göstermektedir. Bir başka deyişle kadınların ve erkeklerin kentsel mekânı deneyimlemeleri ayrılmaktadır (Aktaş, 2017; Bora, 2009; Kaşıkırık, 2021). Kenti toplumsal cinsiyet rollerini gerçekleştirecek hizmet alanları olarak kullanan kadınlar için kentsel alan güvensiz hale gelmektedir (Efe Güney vd., 2020). Bir diğer deyişle, kenti sınırlı olarak kullanan kadın, geceleri de taciz ve/veya tecavüz korkusuyla kentten uzaklaşmakta ve sonuçta bütüncül olarak kentsel mekânlardan faydalanamamakta (Kadioğlu ve Toy, 2021; Griffin, 1986) ve kamusal alanlardan çekilmek zorunda kalmaktadır (Molavi ve Hoseini, 2021; Hami ve Faham, 2017).

Herkesin güvenli bir kentte yaşama hakkı vardır ancak güvenlik, kadınlar için erkeklerden çok daha fazla anlam içermektedir. Çünkü kadınlar, sosyal yaşama katılma saatleri ve kent mekânları bakımından erkeklere oranla daha seçici ve dikkatli olmaya zorlanmaktadır (Alkan, 2006; Aktaş, 2017). Bu nedenle kentin kurgusuna müdahale edilmeli ve kentin kurgusu değiştirilmelidir. Bir taraftan da yerleşik dokuda kentsel alan iyileştirilmelidir. Bu kapsamda, şiddet ve suç işleme düzeyi ile yetersiz altyapı arasındaki güçlü ilişki fark edilmeli ve buna yönelik stratejiler geliştirilmelidir. Çünkü trafik düzenlemesi hiç yoksa veya yok gibiyse, polis gözetimi yoksa ve bir şikayet olmadan harekete geçilmiyorsa; aydınlatma yoksa, kaldırımlar delikse, kırıkta, kaldırımların ortasında reklam panoları varsa; bunlar, sokakta cinsel tacize karşı direnmeyi zorlaştıracak gibi (Baxi, 2003) güvenlik hissi de vermez. Bu nedenle aydınlatma, halka açık telefon sistemleri, dâhili toplu taşıma, güvenli yürüyüş yolları, tuvaletler önemsenmeli, tecavüz kriz merkezleri ve danışma merkezleri oluşturulmalıdır (Moser, 2012). Sokakla iletişimin kopmaması için ölü ve kaba cephe oluşturulmamalı ve mekânda sosyo kültürel donatılar olmalıdır. Bu sayede gece ve gündüz sürekli belirli yoğunlukta bir nüfus ile “doğal gözetim” (natural surveillance) (Newman, 1996) sağlanır. Bir başka deyişle, sürekli olan bir nüfus sayesinde “sokaktaki göz” (eyes on the Street) oluşturulur (Jacobs, 1961). Bu değişiklik ve düzenlemeler, kadınların güvenlik konusundaki duygularını etkileyen konulardan başka, kadınların toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için kamusal alanları ve kamu mallarını değiştirme hakkını da taşımaktadır (Whitzman vd., 2014). Durum, kent hakkı (Lefebvre, 1991) ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla kent hakkı kapsamında kadın dostu kent yaratmak için planlamanın cinsiyet körlüğü, kesişimsellik körlüğü ve güvensiz alanlar içeren kurgusunun (Efe Güney vd., 2020) değiştirilmesi gerekmektedir. Bu durum aynı zamanda bir zorunluluktur. Çünkü pek çok çalışma kadınların mutluluğunun toplumun refah ve mutluluk düzeyi için bir kriter olduğunu göstermiştir (Kirk, 2010). Ek olarak kamusal alanlar, parklar, sokaklar, alış-veriş merkezleri herhangi bir azınlık için güvenli değilse o kentin diğer azınlıkları için de güvenli olmaz. Cinsiyet ayrımcılığına bağlı şiddet olaylarının yaşandığı şehirlerde ve kent alanlarında nüfusun büyük bölümünü etkileyecek hoşgörüsüz davranışların görülmesi olağan bir durumdur. Bünyesindeki azınlığın güvenliğini koruyabilen bir şehir bunu şehrin tüm bireyleri için de başarabilir (Doan, 2007; Kaşıkırık ve İzci, 2019; Kaşıkırık, 2021).

Yaşanan gelişmeler ve tespit edilen sorunlara çözüm olabilmek için ‘Kadın Dostu Kent’ yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Kadın dostu kentler; kadınların, sağlık, eğitim ve sosyal hizmetlere, istihdam olanaklarına, kaliteli, kapsamlı kentsel hizmetlere (ulaşım, konut, güvenlik, vb.), şiddete maruz kalmaları durumunda haklarını güvence altına alacak mekanizmalara erişimini ve yerel yönetimlerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımını sağlayarak, erkekler ile birlikte kentsel yaşamın tüm alanlarında eşit bir biçimde yer almasını destekleyen kentlerdir. Kısacası, kadın dostu kentler, toplumun her kesiminin kentin sunduğu tüm olanaklardan eşit ve güvenilir şekilde faydalanabildikleri kentlerdir (Tekinbaş ve Göker, 2015).

Kadın dostu kent kapsamında yapılan çalışmalardan güvenlik kriterini içeren çalışmaları **derleme çalışmaları** (Aksoy, 2007; Aktaş, 2017; Ataç, 2007; Ewing ve Handy, 2009; Geray, 2007; Kaya, 2008; Kaypak, 2011; Kaypak, 2016a; Koca ve Erkan, 2021; Maslow, 1981; Pain, 1991; Whitzman vd., 2014; Viswanath ve Mehrotha, 2008) ve **alan çalışmaları** (Affleck vd., 2019; Bereitschaft, 2017; Ferrer vd., 2015; Kadioğlu ve Toy, 2021; Koskela, 1999; Park ve Garcia, 2020; Risova ve Madajova, 2020) şeklinde sınıflamak mümkündür. Alan çalışmalarının bir kısmı (Affleck vd.,

2019; Bereitschaft, 2017; Ferrer vd., 2015; Kadioğlu ve Toy, 2021; Park ve Garcia, 2020) konuya yönelik araştırma yapmayı kolaylaştırıcı/geliştirici nitelikte öneriler sunulmaktadır. Bu öneriler, kentsel mekânın tüm bireyler tarafından kullanımını destekleyen nitelikli çalışmalar yapılması; kamusal mekânların, ara sokakların, meydanların, otobüs duraklarının, alt ve üst geçitlerin iyi aydınlatılması; kamusal mekânlara acil yardım butonu ve tanıtıcı, yönlendirici levhalar yerleştirilmesi; toplanma mekânları oluşturulması; pazar vb. birliktelik alanlarının toplu ulaşım ile desteklenmesi ve bu alanların yaya akslarında konumlanması; çıkmaz sokak, kıvrımlı yol ve sağır cephe oluşumundan kaçınılması; sokak, yol ve kaldırımların yaşlı, çocuk, kadın, engelli, bisiklet kullanıcısı gibi tüm bireylerin gözetilerek tasarlanması (Kadioğlu ve Toy, 2021; Baykan, 2015; Park ve Garcia, 2020; Hale, 1996; Painter, 1996; Fisher ve Nasar, 1992; Appleton, 1975) şeklinde özetlenebilir. Dolayısıyla kentin güvenliği konusunda mekânsal gereksinimlerin karşılanması konusunun önemsendiği görülmektedir.

Bu metin, kadın dostu kent planlama yaklaşımı kapsamında güvenlik kriterinin sağlanabilmesi için alan çalışmalarının artırılmasına katkı koymanın yanı sıra geliştirilmiş bir veri setinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Kadın dostu kentlerde kentsel mekânların güvenlik kapsamında değerlendirmesine ilişkin yapılan bu çalışmada öncelikli olarak arazi kullanım durumu ele alınmıştır. Bu sayede mevcut arazi kullanımını ortaya konarak; kadın-erkek kullanımının yoğun olduğu bölgeler, toplanma alanları, kadınları kısıtlayan fonksiyonlar saptanmıştır. Sonuçta oluşturulan veri setine göre sokakların güvenliği tartışılırken doğal gözetim kapsamında da değerlendirmeler yapılmıştır. Doğal gözetimin sağlanabilmesinde sokakta her zaman belirli bir nüfusun olabilmemesini sağlayacak arazi kullanımı ve konutların sokağa bakan cepheleri önemlidir. Çünkü bunlar sokakta doğal gözlemci ve dolayısıyla güvenliği sağlar (Bereitschaft, 2017; Ewing ve Handy, 2009; Jacobs, 1961; Park ve Garcia, 2020; Poyner ve Webb, 1997). Çalışma, kadın dostu bir kentin nasıl güvenli olacağını belirleyecek veri seti oluşturmak ve bunu yerleşik bir alanda uygulamak amacıyla.

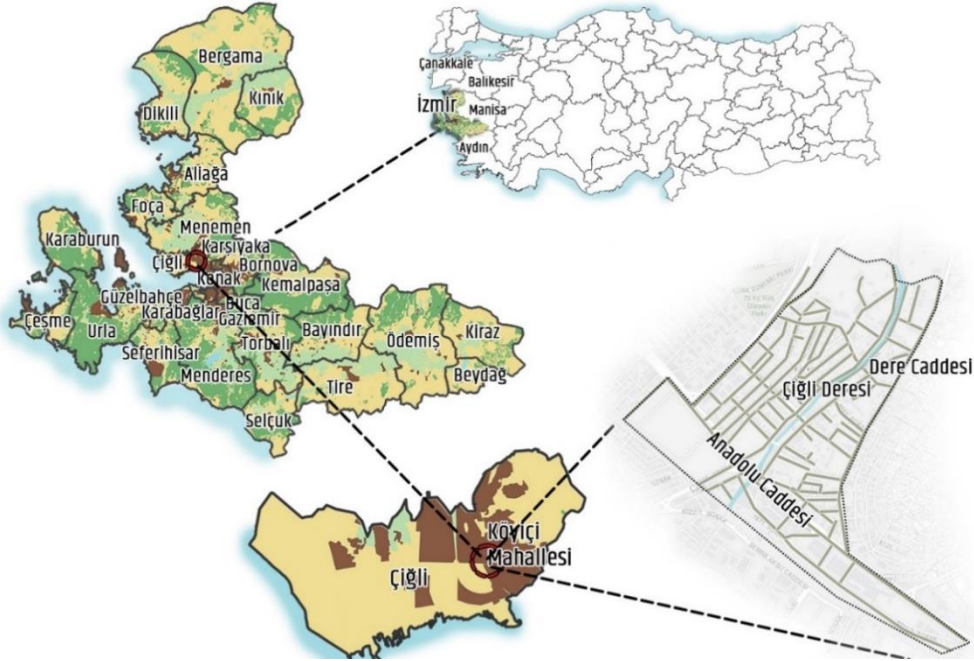
2. Yöntem

Kadın dostu kent planlama yaklaşımı için model geliştirebilmek amacıyla seçilen pilot bölgede (Çiğli/Köyüçi Mahallesi) öncelikle geleneksel planlama analiz yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda, 24 Eylül 2021- 01 Ekim 2021 tarihleri arasında Çiğli Belediyesi'nden alınan 2019 yılı Hali-Hazır haritaları yerinde yapılan inceleme ve gözlemlerin yanı sıra USGS Landsat 8 uydu görüntüleri Band 10 ve 11 kullanılarak güncellenmiştir. Güncellenmiş hali-hazır haritalar üzerinde yerinde yapılan çalışmalarla güncel arazi kullanım durumu zemin kat ve birinci kat için hazırlanmıştır. Ardından kadın dostu kentin güvenlik araştırmaları ve değerlendirilmesine model oluşturabilmek için çalışma alanı, ilgili literatürden yararlanarak ve alanın kendi özelliklerini gözeterek yayalar açısından güvenlik unsurları, doğal gözetim unsurları ve sokaktaki göz unsurları başlıkları altında alt başlıklarla sokaklar ve yapılar için değerlendirilmiştir. Doğal gözetim (Newman, 1996) ve sokaktaki göz (Jacobs, 1961) için ilgili literatürden yararlanılmakla birlikte bu başlıklar altındaki unsurlar bu çalışma kapsamında belirlenmiştir. Yayalar açısından güvenlik unsurları olarak kaldırım genişliği, kaldırım yüksekliği, yaya yolu; aydınlatma elemanı uyarıcı levha; yönlendirici levha; bilgilendirme panosu, taksi durağı ve acil yardım butonu varlığı alt başlıklarında analiz edilmiştir. Doğal gözetim unsurları kapsamında ticaret alanı ve konut alanı varlığı değerlendirilmiştir. Sokaktaki göz unsurları olarak ise çıkmaz sokak, vandalizm, sağır cephe, boş parsel, harabe, inşaat ve boş dükkân varlığı alt başlıklarında incelenmiştir.

Aydınlatma elemanları (Tip1 ve Tip2) bu çalışmada gece saatlerinde kentsel mekânda yeterli sayıda ve yeterli aydınlatma kapasitesine (lux değeri) sahip olup olmamasına göre değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında kaldırım genişliği için Türk Standartları Enstitüsünün TS 12576 numaralı standardının Yaya Kaldırımlarının Genişliği (5.1.1. maddesi); kaldırım yüksekliği için Türk Standartları Enstitüsünün TS 12576 numaralı standardının Yaya Kaldırımının Yüksekliği (5.1.2. maddesi) kullanılmıştır.

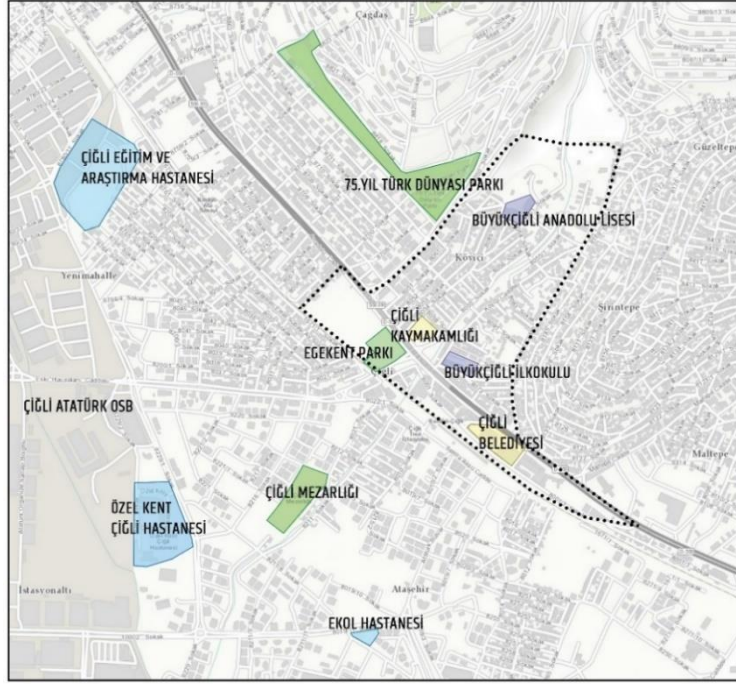
3. Çalışma Alanı ve Analizler

Kadın dostu kent planlama yaklaşımı kapsamında İzmir’ in Çiğli ilçesinin 26 mahallesinden biri olan Köyiçi Mahallesi’nin 52 ha bir alanı kapsayan kısmı çalışma alanı olarak belirlenmiştir (Şekil 1). Bu alanın seçilme nedeni İlçenin merkezi olarak bilinmesidir. Alan kamusal kullanımdaki idari birimlerin (Çiğli Belediyesi, Hükümet Konağı ve Kaymakamlık) yanı sıra ticaret kullanımının da yoğunlaştığı Anadolu Caddesi’nin önemli bir kısmını içermektedir. Ek olarak İzmir’in diğer ilçelerine erişimini sağlamakta önemli rolü olan İZBAN (raylı toplu taşıma sistemi) durağının da çalışma alanında yer alanı olup yaya ve taşıt trafiği açısından yoğundur.

Şekil 1. Türkiye’de İzmir İlinin ve İzmir’de Çiğli İlçesinin Konumu

Çiğli İlçesi, İzmir İli nüfusunun %4,7’sini oluşturmaktadır. Çalışma alanı (Şekil 2) olarak seçilen Köyiçi Mahallesi nüfusu da Çiğli’nin İzmir’deki nüfus oranına yaklaşık biçimde Çiğli’nin %4’üdür. İzmir’de ve Çiğli’de olduğu gibi kadın nüfusu toplam nüfusun yaklaşık %50’sidir.

Şekil 2. Çalışma Alanı ve Yakın Çevresi

3.1. Arazi Kullanım Durumu

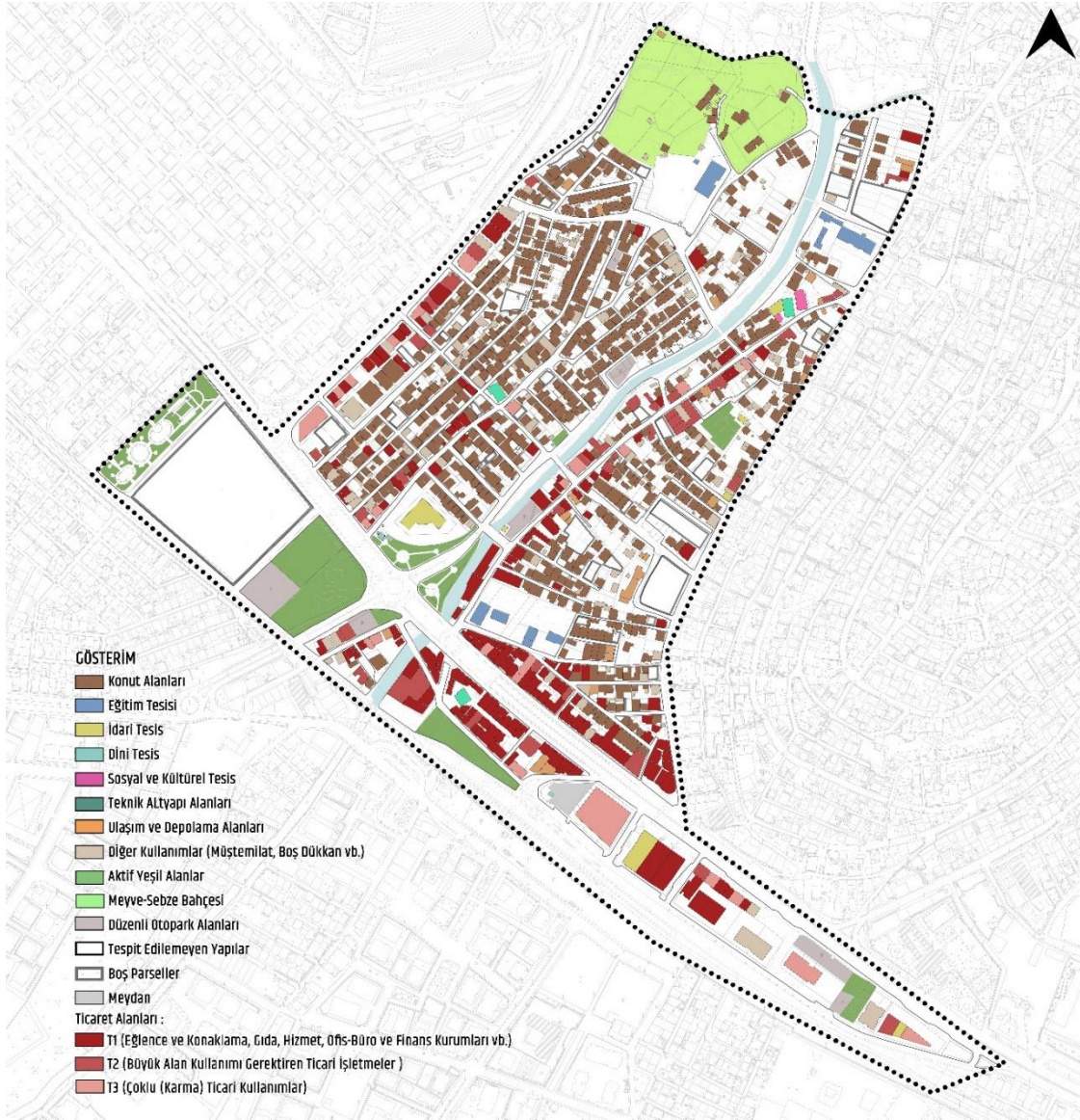
Kenti oluşturan kamusal ve özel alanların dağılımı bir başka deyişle arazi kullanım durumu toplumsal cinsiyet rollerine göre değişen biçimde kullanılmaktadır. Bu ayırmda daha çok kadın, fedakârlık, duygusallık, uzlaşmacı ve bakıcı olma özellikleriyle özel alana itilirken; erkek iş gücü rolüyle kamusal alanda hâkimdir (Alkan, 1999; Sewell, 2010). Sonuçta kentsel alanda “erkek mekânı” ve kadın mekânı” ayrımları görülmektedir. Örneğin sünnet törenlerinin ve asker uğurlamalarının yapıldığı alanlar, tribünler ve erkeğe erkekliğin öğretildiği ve bunun yeniden üretildiği mekânlar olarak genelevler ve kahvehaneler veya berberler, “erkek mekân pratiği” kapsamındadır. Kına gecelerinin yapıldığı alanlar; kadın günlerinin yapıldığı ev içi mekânlar; daha güvenli, küçük ve kapalı alanlardan oluşan kuaförler, mahalle içerisindeki ticari birimler ise “kadın mekân pratiği”ni oluştururlar. Bu durum, değişen sosyal yapı, iş gücü piyasası ve kentleşmeye rağmen 20. yüzyılda daha da keskinleşmiş ve dolayısıyla erkek mekânları kamusal ve ekonomik, kadın mekânları ise kadının bakım ve ev hizmetlerindeki sorumluluğu nedeniyle özel ve toplumsal bir nitelik kazanarak ev ile mahalle özelinde kalmıştır (Arık, 2009; Mackenzie, 2002).

Arazi kullanım durumu güvenlik kriteri bağlamında iki açıdan önemsenmiştir. Birincisi arazi kullanımının doğal gözetimi (natural surveillance) (Newman, 1996) ve sokaktaki gözü (eyes on the street) (Jacobs, 1961) sağlayan bir dağılımda olup olmamasıdır. Bu noktada arazi kullanımının dağılımının gece ve gündüz belirli bir nüfus içerecek şekilde dağılan bir içerikte olması ve sürekli bir nüfus ile sokağın izlenmesinin sağlanması önemli görülmüştür. Okul, idari tesis ve park gibi kamusal kullanımlar gece hizmet vermediğinden bu kullanımların yoğunlaştığı sokaklar doğal gözetim sağlamadığı için güvensizdir. Ticari birimler ise gece belirli bir saate kadar açık olması ile hem mekânın kendi aydınlatması hem de kullanıcı profili çekmesi ile tenhalığı engelleyerek

ölu alanlar yaratmaması ile güvenlik açısından önemlidir. İkincisi ise toplumsal cinsiyet rollerinin iş ve meslek kollarını da etkilemesi/belirlemesi nedeniyle arazi kullanım çeşitliliğinin işletmeciliğini ve kullanıcı profilini de etkilemesi ve belirlemesidir. Bu kapsamda, erkekler daha çok oto yıkama, oto parça, oto elektrik, kahvehane, kıraathane, çay ocağı, playstation salonu, erkek kuaförü (berber), telekomünikasyon cihazları, taksi-servis aracı, otopark ve garaj, şans oyunları (Milli Piyango, Loto, Ganyan vb.) bayii, inşaat yapı malzemeleri imalatı, şehir içi yük taşımacılığı, internet kafe ve oyun salonu, birahane, bar-disko, taverna, gazino, gece kulübü işletmelerde çalışmakta ve/veya kullanmaktadır. Kadınlar ise daha çok terzi, kuaför, güzellik salonu, pastacılık-fırıncılık, aktar ve giyim mağazaları işletmeciliği yapmakta ve/veya kullanmaktadır (Miriöglu, 2020). Erkek mekânlarının belirli bölgelerde yoğunlaşması, bu bölgelerde erkek mekânının cadde ve sokağa taşmasına sebep olmaktadır. Bu durum kadınların, bu bölgelerden uzak durmasına ve hatta bazen güzergâh değiştirmesine neden olmakta ve sonuçta kentsel mekân toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle herkes tarafından eşit kullanıl(a)mamaktadır. Bu nedenle çalışma, kadın dostu kentin güvenlik kriteri bağlamında çalışma alanı için hazırlanan ayrıntılı arazi kullanım durumunu “mevcut toplumsal cinsiyet rollerine göre öne çıkan” zemin kat ve birinci kat arazi kullanım durumu olarak soyutlamış ve analiz etmiştir.

3.1.1. Zemin Kat Arazi Kullanım Durumu

Köyüçi Mahallesi'nde bulunan dere, çalışma alanını iki parçaya bölmektedir. Alanın kuzeyinde çoğunlukla meyve-sebze bahçesi, ortaokul ve lise, konut alanları, sosyal ve kültürel tesis (yurt alanı ve kütüphane) ve boş parsel; güneyinde idari tesisler (belediye, kaymakamlık, muhtarlık, dernekler), ilkokul, ticaret alanları, parklar ve düzenli otoparklar; doğu ve batısında ise çoğunlukla konut alanları ve ticaret alanları bulunmaktadır. Halk eğitim merkezleri çalışma alanının hem kuzeyinde hem güneyinde konumlanmıştır. Ticaret alanları ise farklı sektörleri içererek Anadolu Caddesi, Köyüçi Caddesi ve 8050 numaralı sokak boyunca yoğundur (Şekil 3).

Şekil 3. Zemin Kat Genel Arazi Kullanım Durumu

Çalışma alanının zemin kat arazi kullanım durumu incelendiğinde, alandaki 1385 birimin ağırlıklı konut (%49), T1 sınıfı ticaret (%21,33), T2 sınıfı ticaret (%6,37) T3 sınıfı ticaret (%5,93) ve diğer kullanımlardan (müştemilat, boş dükkân vb.) (%10,18) oluştuğu, eğitim tesisi (%2,17) ve Sosyal Tesis alanlarını (%0,26) içerdiği gözlenmektedir (Tablo 2).

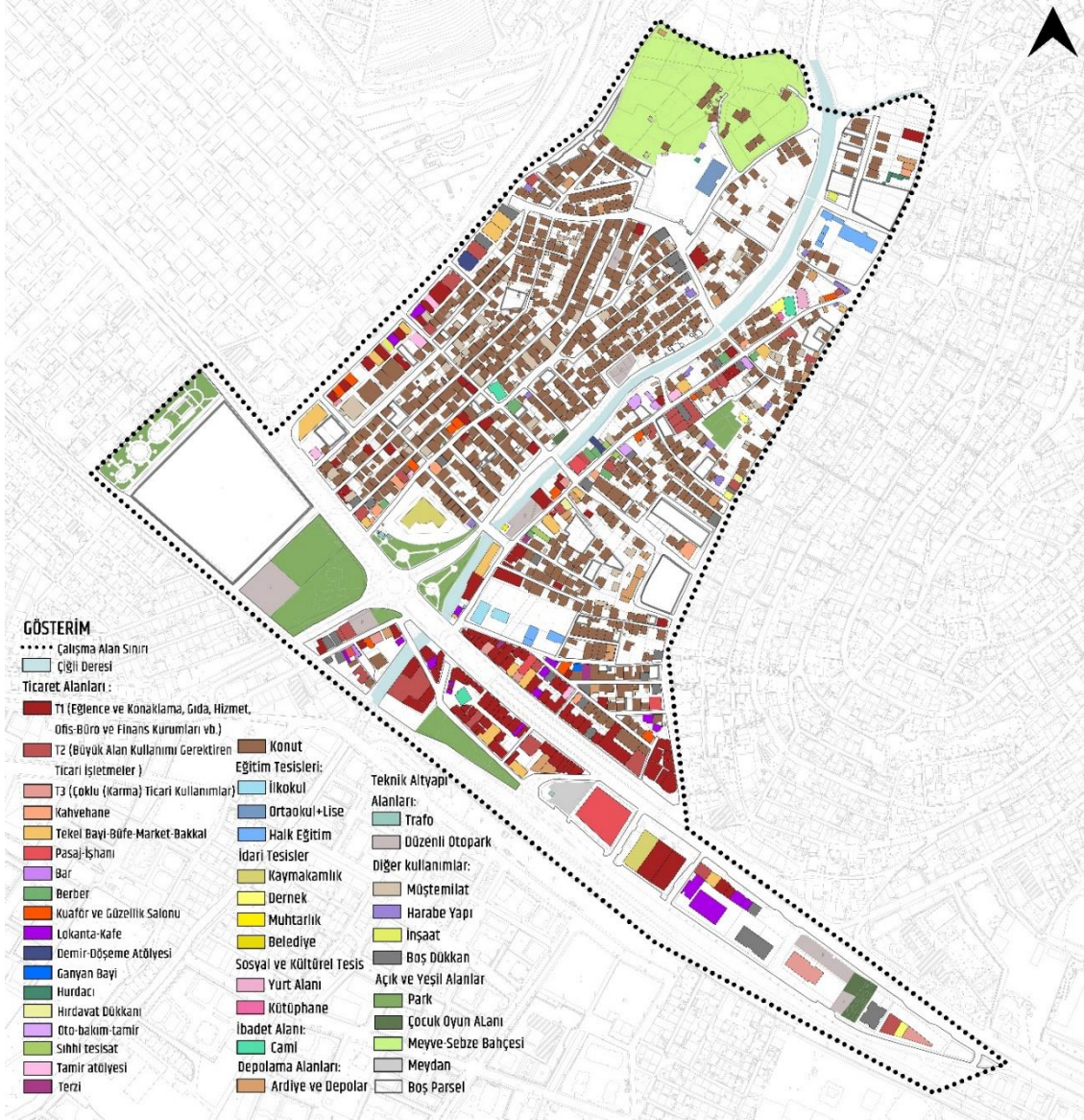
Arazi Kullanım Türü	Birim Sayısı	Alan (m ²)	Alan Oranı (%)
Konut Alanları	735	67732,86	49,24
T1 (Eğlence, Gıda, Hizmet, Ofis-Büro ve Finans Kurumları vb.)	182	29332,94	21,33
T2 (Büyük Alan Kullanımı Gerektiren Ticari İşletmeler)	49	8760,07	6,37

T3 (Çoklu (Karma) Ticari Kullanımlar	29	8166,31	5,94
Diğer Kullanımlar	300	13999,09	10,18
Eğitim Tesisi	7	2989,47	2,17
İdari Tesis	6	1616,86	1,18
Dini Tesis	3	797,54	0,58
Sosyal ve Kültürel Tesis	2	357,13	0,26
Ulaşım ve Depolama alanları	30	2945,34	2,14
Teknik Altyapı Alanları	8	151,24	0,11
Tespit Edilemeyen Yapı	29	700,06	0,51
Toplam	1380	137548,92	100

Tablo 2. Zemin Kat Genel Arazi Kullanım Durumu ve Birim Sayıları

Mevcut Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Öne Çıkan Zemin Kat Arazi Kullanım Durumu

Çalışma alanında kuaför ve güzellik salonu gibi kadın işletmeci ve kullanıcı profili olan kullanımlar mahalle genelinde ve sokak aralarında dağınık şekilde konumlanmıştır. Erkek yoğunluklu kullanımlardan biri olan kahvehaneler ise çalışma alanında dağınık konumlanmış ancak kadınlarınkinden farklı olarak ana caddeler üzerinde yer seçmiştir. Yine erkek işletmeci ve/veya kullanıcı profili olan kullanımlardan pasaj, işhanı, ganyan bayi gibi kullanımlar alanın güneyinde yer alan ticaret aksı üzerindedir. Genel olarak çalışma alanında erkek yoğunluklu kullanımların ana caddeler üzerinde, idari birimler ve dini tesis gibi kullanımların ise bunların yakın çevresinde yoğunlaştığını söylemek mümkündür (Şekil 4).

Şekil 4. Mevcut Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Öne Çıkan Zemin Kat Arazi Kullanım Durumu

Ticaret alanlarında mevcut toplumsal cinsiyet rollerine göre öne çıkan kullanımlar detaylı olarak belirtilmiştir. Bu kapsamda kahvehane, bakkal-market, bar, berber, lokanta, demir atölyesi, döşeme atölyesi, pasaj-işhanı, ganyan bayii, hurdacı, hırdavat dükkânı, oto bakım ve tamir atölyesi, sihhi tesisat dükkânı ve tamirci daha çok erkek; kuaför, terzi, okul, park, küçük ticari birimler (bakkal, market) ise daha çok kadın kullanımında olan arazi kullanımlarıdır. Çalışma, gece kapalı olmaları ve daha çok erkek işletmeci ve/veya kullanımında olmaları nedeniyle pasaj ve işhanlarını da ele almıştır.

Arazi Kullanım Türü	Arazi Kullanım Türü Detayı	Birim Sayısı	Alan (m²)	Alan Oranı (%)
Konut Alanları	Konut Alanları	735	67732,86	49,24
Cinsiyet Bazlı T1 Kullanımları	Kahvehane	15	1032,82	0,75
	Bakkal-Market	30	3569,29	2,59
	Bar	1	79,38	0,06
	Berber	17	387,69	0,28
	Kuaför	12	1018,15	0,74
	Lokanta	33	1229,52	0,89
	Terzi	7	383,01	0,28
	Tamirci	6	589,74	0,43
	Hırdavat Dükkânı	2	400,93	0,29
	Ganyan Bayii	4	91,66	0,07
Cinsiyet Bazlı T2 Kullanımları	Oto bakım ve Tamir Atölyesi	13	427,14	0,31
	Hurdacı	4	165,96	0,12
	Demir atölyesi	1	187,06	0,13
	Döşeme atölyesi	1	164,63	0,12
	Sıhhi tesisat dükkânı	3	285,21	0,21
Cinsiyet Bazlı T3 Kullanımları	Pasaj/İşhanı	7	5680,26	4,13
Diğer Kullanımlar	Müştemilat	222	5668,79	4,12
	Boş dükkân	36	4123,63	3,00
	Harabe	15	844,20	0,61
	İnşaat	2	226,25	0,16
Eğitim Tesisi	İlkokul	1	892,16	0,65
	Ortaokul ve Lise (Aynı Bina İçerisinde 2 Eğitim Tesisi Bulunmaktadır.)	1	823,40	0,60
	Halk Eğitim	5	1273,91	0,93
İdari Tesis	Dernek	4	371,22	0,27
	Kaymakamlık	1	1030,55	0,75
	Muhtarlık	1	35,91	0,03
Sosyal ve Kültürel Tesis	Yurt alanı	1	290,24	0,21
	Kütüphane	1	66,89	0,05
Dini Tesis	Cami	3	797,54	0,58
Teknik Altyapı Alanları	Trafo	8	151,24	0,11
Ulaşım ve Depolama	Depolama Alanı	30	2945,34	2,14

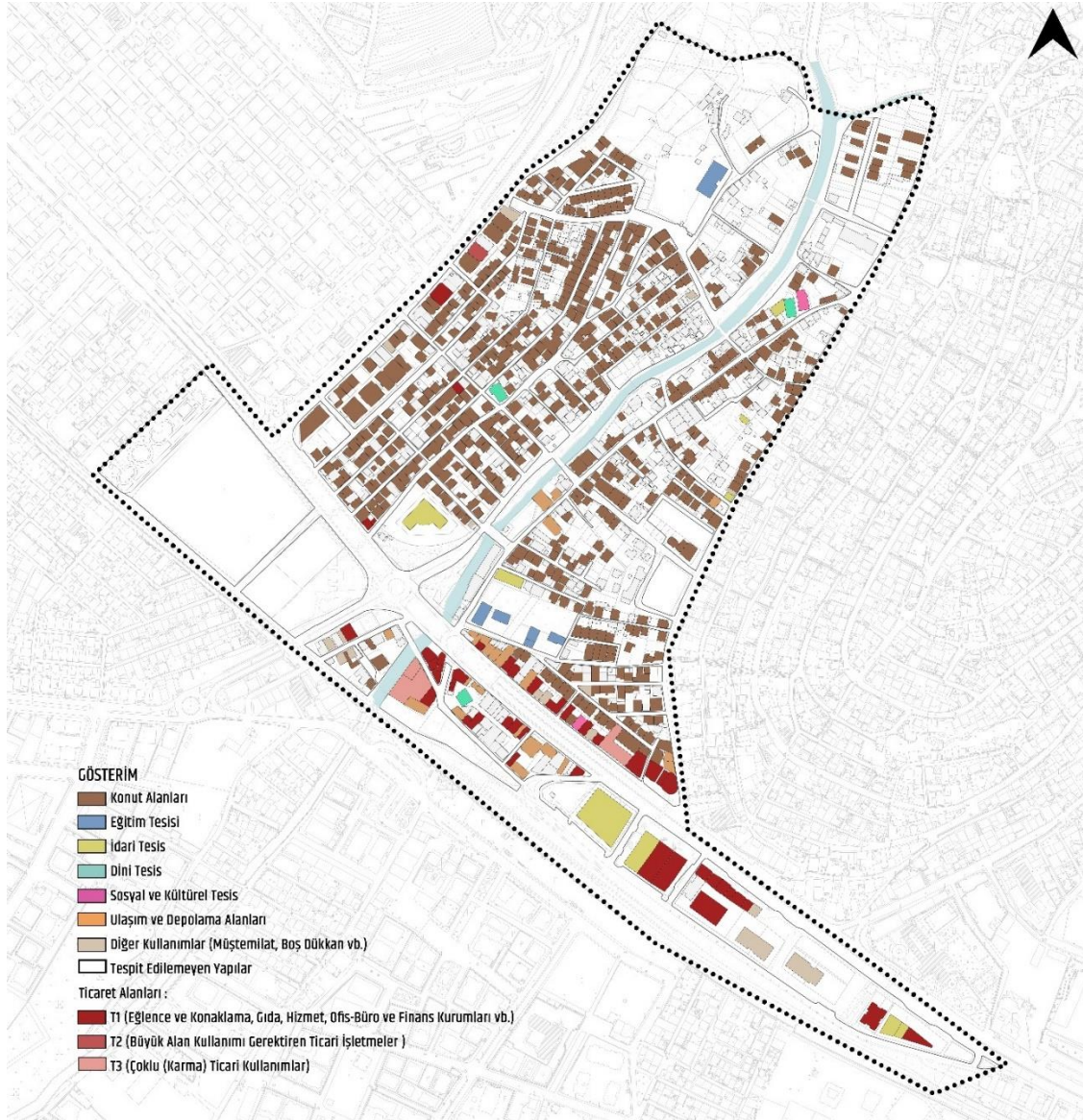
Tespit Edilemeyen Yapı	Tespit Edilemeyen Yapı	29	700,06	0,51
Mevcut Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Öne Çıkan Toplam Birim Sayıları		1251	103666,63	75,36
Zemin Kat Genel Arazi Kullanım Durumu ve Birim Sayıları Toplamı		1380	137548,918	100

Tablo 3. Mevcut Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Öne Çıkan Zemin Kat Arazi Kullanımları ve Birim Sayıları

Toplumsal cinsiyet rolleri gereği öne çıkan zemin kat arazi kullanımlarına ilişkin durum ayrıntılı incelendiğinde (Tablo 3), alandaki toplam yapı birim sayısının yaklaşık %91'inin (1251 birim) ve alanın %75,36'sının toplumsal cinsiyet rollerine göre ayrıştığı görülmektedir. Kadın ve erkek kullanımlarının ayrışma durumu, özellikle cinsiyet bazlı ticaret kullanımlarında ortaya çıkmaktadır. Buna göre, zemin kattaki mevcut cinsiyet bazlı ticaret kullanımlarının toplam birim sayısı 156 olup alanın %11,40'ını oluşturmaktadır. Erkek odaklı ticaret kullanımları (kahvehane, bar, berber, lokanta, tamirci, hırdavat dükkanı, ganyan bayii, oto bakım ve tamir atölyesi, hurdacı, demir atölyesi, döşeme atölyesi, sıhhi tesisat dükkanı ve pasaj-işhanı) bu oranın yaklaşık %8'i; kadın odaklı ticaret kullanımları (kuaför, terzi ve küçük ticari birimler 'bakkal-market') ise bu oranın yaklaşık %3'üdür. Görüldüğü gibi zemin kat ticaret kullanımlarında eril kullanımlar, kadın odaklı kullanımların iki katından da fazla olup çoğunluktadır.

3.1.2. Birinci Kat Arazi Kullanım Durumu

Çalışma alanının birinci kat arazi kullanımı, zemin kat arazi kullanım durumu ile benzerlik göstermektedir. Alanda birinci katta yer alan toplam 793 birimin ağırlıkla konut (%71,07), T1 sınıfı ticaret (%4,75), T2 sınıfı ticaret (%0,34), T3 sınıfı ticaret (%9,22), diğer kullanımlardan (müştemilat, boş dükkân vb.) (%3,43) oluştuğu, eğitim tesisi (%3,04) ve sosyal ve kültürel tesis alanlarını da (%0,47) içerdiği gözlenmektedir (Şekil 5). Birinci kat genel arazi kullanım durumunu ayrıntılı içeren tablolar aşağıda verilmiştir (Tablo 4 ve Tablo 5).

Şekil 5. Birinci Kat Genel Arazi Kullanım Durumu

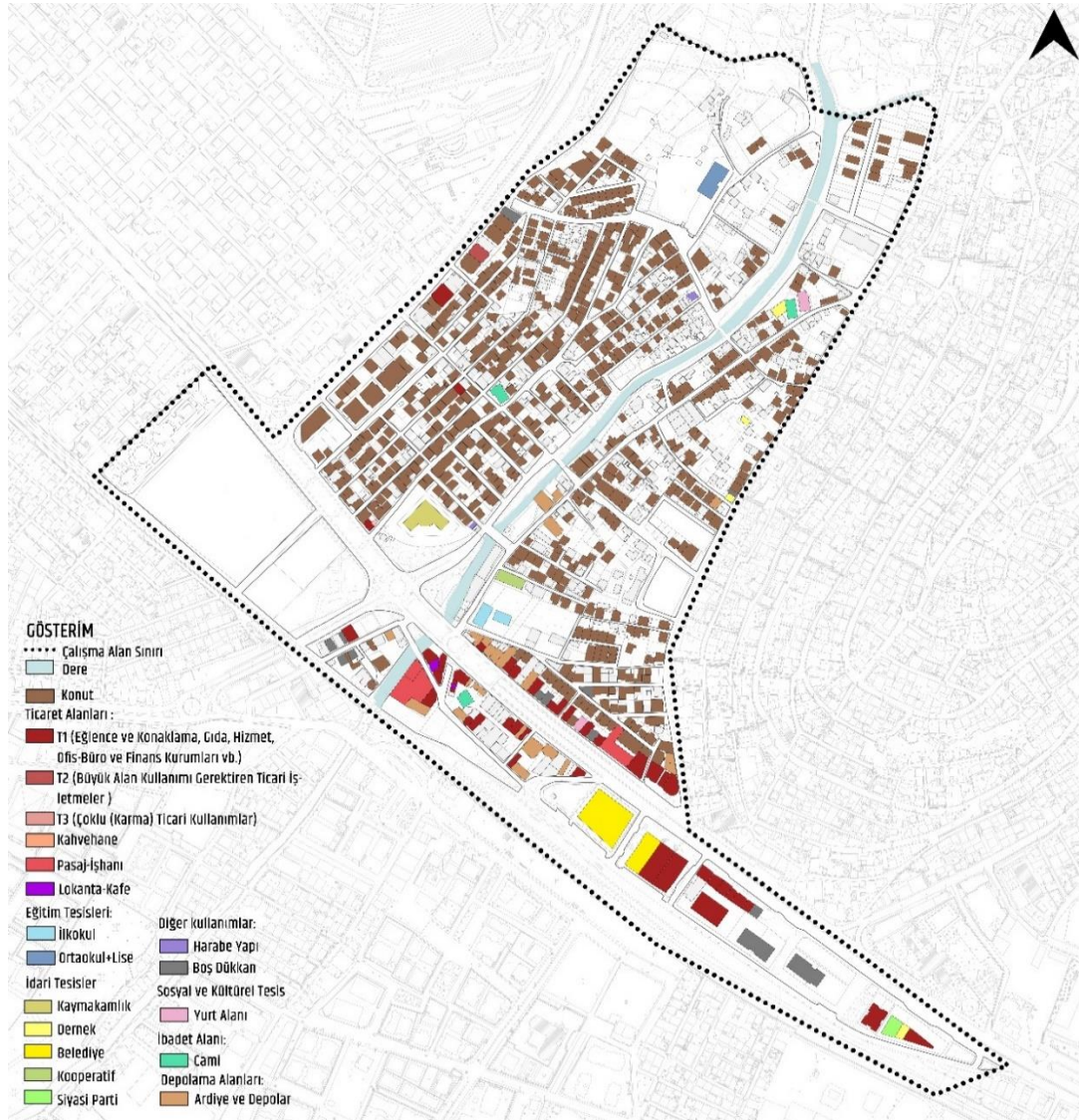
Arazi Kullanım Türü	Birim Sayısı	Alan (m ²)	Alan Oranı (%)
Konut Alanları	628	69818,33	71,07
T1 (Eğlence, Gıda, Hizmet, Ofis-Büro ve Finans Kurumları vb.)	45	4670,88	4,75
T2 (Büyük Alan Kullanımı Gerektiren Ticari İşletmeler)	28	335,87	0,34
T3 (Çoklu (Karma) Ticari Kullanımlar)	7	9054,26	9,22
Diğer Kullanımlar	16	3371,36	3,43
Eğitim Tesisi	3	1686,29	3,04
İdari Tesis	9	5626,18	2,02
Dini Tesis	3	797,54	0,81
Sosyal ve Kültürel Tesis	2	530,13	0,47

Ulaşım ve Depolama Alanları	24	2945,34	4,13
Tespit Edilemeyen Yapı	29	700,06	0,71
Toplam	794	99536,24	100,00

Tablo 4. Birinci Kat Genel Arazi Kullanım Durumu ve Birim Sayıları

Mevcut Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Öne Çıkan Birinci Kat Arazi Kullanım Durumu

Alanda mevcut toplumsal cinsiyet rolleri gereği öne çıkan arazi kullanım durumlarının, Anadolu Caddesi'nde ve alanın güneyindeki karma kullanım mekânlarında yoğunlaştığı, ancak çoğunlukla konut kullanımı yaygın olan sokaklarda da cinsiyet temelli kullanım biçimlerinin yer seçtiği görülmektedir (Şekil 6).

Şekil 6. Mevcut Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Öne Çıkan Birinci Kat Arazi Kullanım Durumu

Toplumsal cinsiyet rolleri gereği öne çıkan zemin kat arazi kullanımlarına ilişkin durum ayrıntılı incelendiğinde (Tablo 5), alandaki toplam yapı birim sayısının yaklaşık %92'sinin (726 birim) ve alanın yaklaşık %95'inin toplumsal cinsiyet rollerine göre ayrıştığı görülmektedir. Kadın ve

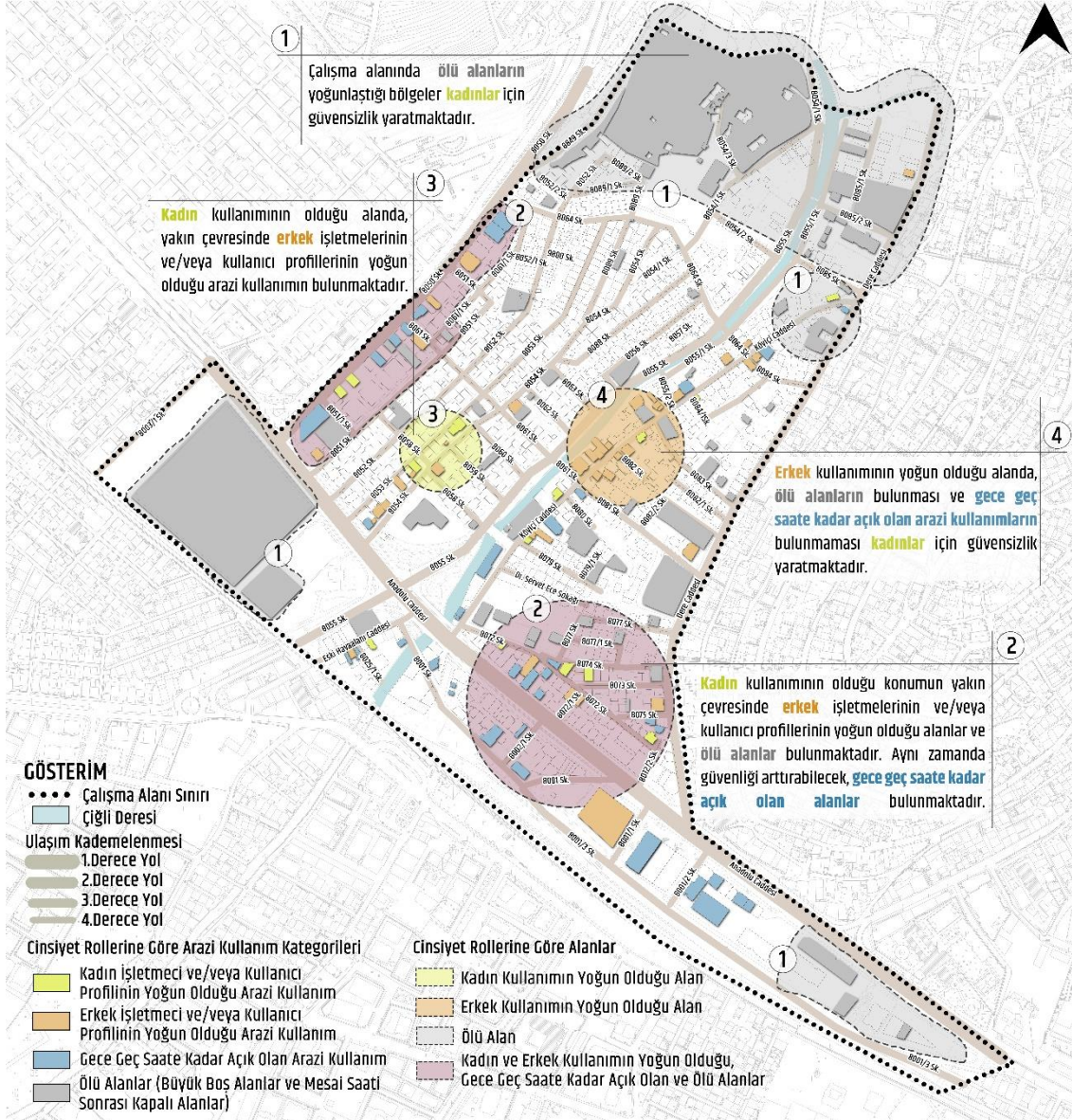
erkek kullanımlarının ayrışma durumu, özellikle cinsiyet bazlı ticaret kullanımlarında ortaya çıkmaktadır. Buna göre, birinci kattaki mevcut cinsiyet bazlı ticaret kullanımlarının toplam birim sayısı 12 olup alanın yaklaşık %6,66'sını oluşturmaktadır. Erkek odaklı ticaret kullanımları (kahvehane, bar, berber, lokanta, tamirci, hırdavat dükkanı, ganyan bayii, oto bakım ve tamir atölyesi, hurdacı, demir atölyesi, döşeme atölyesi, sıhhi tesisat dükkanı ve pasaj-işhanı) bu oranın yaklaşık %6,64'ü; kadın odaklı ticaret kullanımları (kuaför, terzi ve küçük ticari birimler 'bakkal-market') ise bu oranın yaklaşık %0,02'sidir. Görüldüğü gibi birinci kat ticaret kullanımlarının neredeyse tamamı eril kullanımlardır.

Arazi Kullanım Türü	Arazi Kullanım Türü Detayı	Birim Sayısı	Alan (m ²)	Alan Oranı (%)
Konut Alanları	Konut Alanları	628	69818,33	70,14
Cinsiyet Bazlı T1 Kullanımları	Kahvehane	1	32,86	0,03
	Bakkal-Market	1	15,86	0,02
	Lokanta	3	156,95	0,16
Cinsiyet Bazlı T3 Kullanımları	Pasaj/İşhanı	7	9054,26	9,10
Diğer Kullanımlar	Boş Dükkan	13	3114,19	3,13
	Harabe	2	88,83	0,09
Eğitim Tesisi	İlkokul	2	892,16	0,90
	Ortaokul ve Lise (aynı bina içerisinde 2 eğitim tesisi bulunmaktadır)	1	794,13	0,80
İdari Tesis	Dernek	4	371,22	0,37
	Kaymakamlık	1	1030,55	1,04
	Siyasi Parti	1	382,37	0,38
	Kooperatif	1	431,08	0,43
	Belediye	2	3410,96	3,43
Sosyal ve Kültürel Tesis	Yurt alanı	2	463,24	0,47
	Kütüphane	1	66,89	0,07
Dini Tesis	Cami	3	797,54	0,80
Ulaşım ve Depolama	Depolama Alanı	24	2945,34	2,96
Tespit Edilemeyen Yapı	Tespit Edilemeyen Yapı	29	700,06	0,70
Mevcut Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Öne Çıkan Toplam Birim Sayısı		726	94566,83	95,01
Birinci Kat Genel Arazi Kullanım Durumu ve Birim Sayıları Toplamı		793	99536,24	100

Tablo 5. Mevcut Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Öne Çıkan Birinci Kat Arazi Kullanımları ve Birim Sayıları

Arazi kullanım verileri doğrultusunda çalışma alanında yer alan kadın işletmeci ve/veya kullanıcı profilinin yoğun olduğu alanlar, erkek işletmeci ve/veya kullanıcı profilinin yoğun olduğu alanlar, gece geç saate kadar açık olan alanlar ve ölü alanlar olmak üzere 4 kategoride incelenmiştir (Şekil 7).

Arazi kullanımında kadınlar tarafından kullanılan/işletilen mekanlar kuaförler ve terziler olup, erkekler tarafından kullanılan/işletilen mekanlar pasaj-işhanı, kahvehane, tamir atölyesi, hurdacı, hırdavat dükkânı, berber, demir-döşeme atölyesi, ganyan bayi, oto-bakım-tamir, sıhhi tesisat kullanımlarıdır. Kadınlar için bir güvenlik unsuru olan gece geç saate kadar açık olan kullanımlar tek el bayi-büfe-market-bakkal, bar ve lokanta-kafedir. Güvensizlik hissini arttıran ölü alanlar ise büyük boş alanlar olan boş parsel, meyve-sebze bahçesi, harabe ve inşaat iken mesai saati dışında kullanıma kapalı olan eğitim tesisleri (ilkokul, ortaokul, lise ve halk eğitim) ve idari tesislerdir (kaymakamlık, belediye, muhtarlık ve dernek).

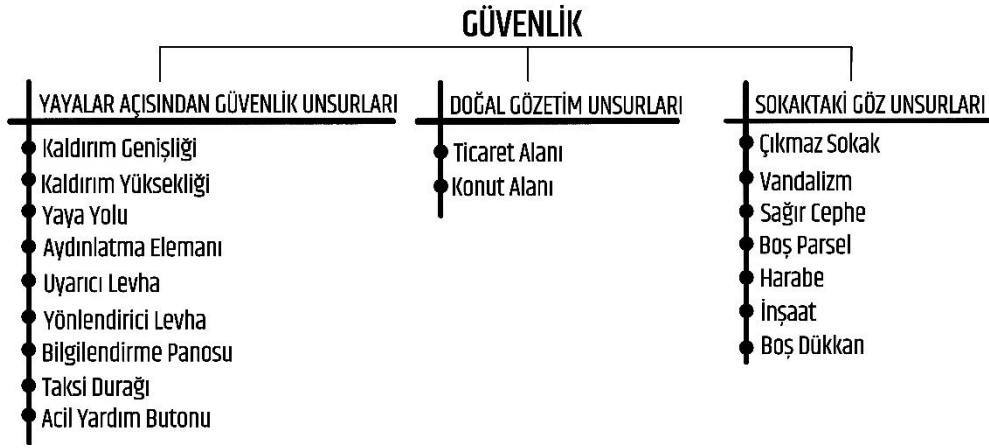
Şekil 7. Cinsiyet Rollerine Göre Arazi Kullanımının Sınıflandırılması

Bu incelemenin sonucunda cinsiyet rollerine göre arazi kullanımlarının alanda dağınık bir şekilde konumlandığı, özellikle çalışma alanının kuzeyinde ölü alanların yoğunlaştığı görülmüştür. Aynı

zamanda gece geç saate kadar açık olan alanlar genellikle Anadolu Caddesi ve 8050 sokak üzerinde bulunmaktadır.

3.2. Güvenlik Analizi

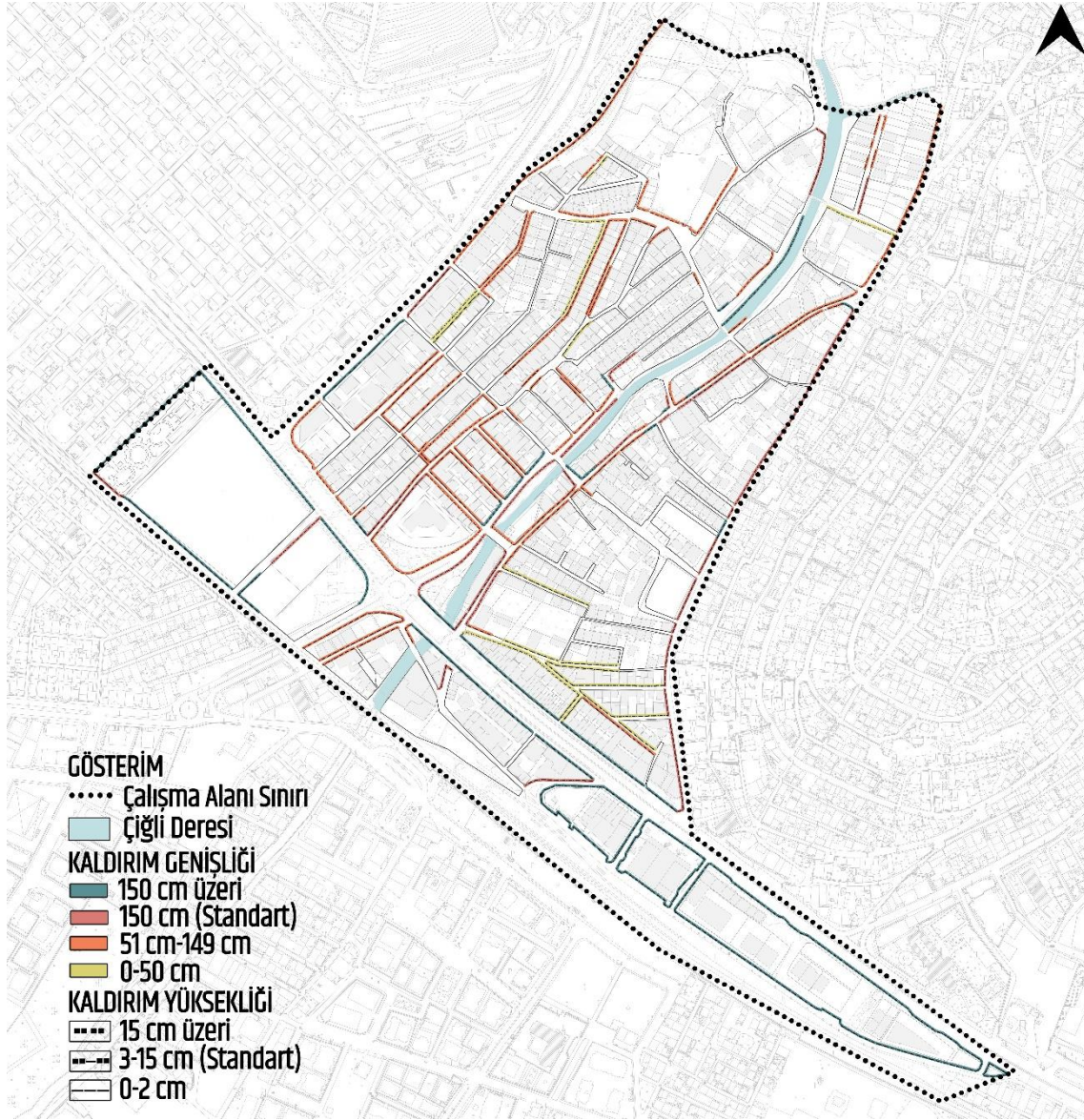
Arazi kullanıma göre güvensizliğin incelenmesinin ardından sokak bazında inceleme yapılmıştır. Çünkü mekânsal açıdan sokakların işlevselliği, genişliği ve aydınlatılması gibi kriterler sokağı güvenli kılarken sokağın dar, تنها ve karanlık olması güvensizlik yaratır (Miriöglu, 2020). Bu kapsamda güvenlik analizi yayalar açısından güvenlik unsurları, doğal gözetim unsurları ve sokaktaki göz unsurları olmak üzere üç kategoride incelenmiştir. Bu unsurlar ve alt başlıkları aşağıdaki şekilde verilmiştir (Şekil 8). Çalışma alanında tuvalet ve çocuk emzirme odası odası gibi kullanımlar olmadığından alt başlıklarda yer verilmemiştir.

Şekil 8. Güvenlik Kriterleri

Kaldırım genişliği için temel standart Türk Standartları Enstitüsünün TS 12576 numaralı standardının 5.1.1 Yaya Kaldırımlarının Genişliği maddesinde geçtiği şekilde 150 cm olarak belirlenmiştir. Alan incelemesi sonucu mevcut durum 0-50 cm, 51-149 cm, 150 cm (standart) ve 150 cm üzeri olarak 4 kategoride değerlendirilmiştir. Kaldırım yükseklikleri ise Türk Standartları Enstitüsünün TS 12576 numaralı standardının 5.1.2. Yaya Kaldırımının Yüksekliği maddesine göre 3 cm ile 15 cm arasında olacak şekilde kabul edilmiş ve mevcut durum 0-2 cm, 3-15 cm (standart) ve 15 cm üzeri olmak üzere 3 kategoride değerlendirilmiştir.

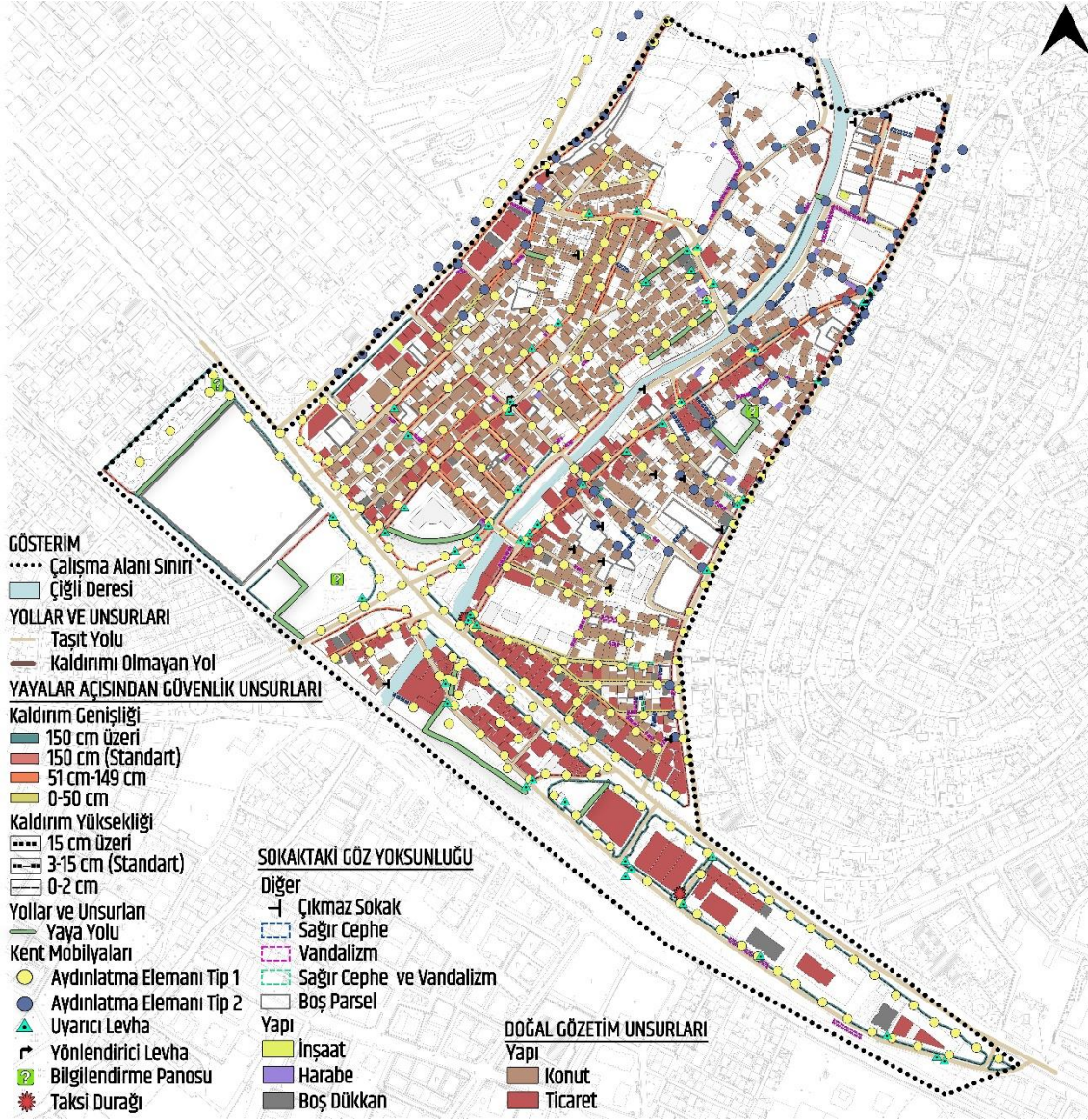
Yayalar açısından güvenlik kapsamında ele alınan kaldırım durumu ve kent mobilyaları aşağıdaki şekillerde verilmiştir.

Şekil 9. Kaldırım Durumu

Kaldırım durumu açısından bakıldığında Anadolu Caddesi'nin kuzeyi ile derenin doğusunda kalan alanda genellikle kaldırımın olmadığı, var olan kaldırımların genişliğinin 0-50 cm ve 51-149 cm aralığında ve yüksekliğinin 3-15 cm ve 15 cm üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. Anadolu Caddesi'nin kuzeyi ile derenin batısında kalan alanda genellikle kaldırımlar 51-149 cm genişliğinde ve 3-15 cm ve 15 cm üzerinde yüksekliktedir. Yine bu bölgede de kaldırım olmayan sokaklar saptanmıştır. Anadolu Caddesi'nin güneyinde kalan alanda çoğunlukla kaldırımların genişliği 150 cm üzerinde ve 3-15 cm yüksekliktedir (Şekil 9).

elemanı Tip1'in bulunduğu sokaklarda aydınlatma yeterlidir. Alanın kuzeyinde çoğunlukla aydınlatma elemanı Tip2 bulunmaktadır ve bu sokaklarda aydınlatma yetersizdir.

Şekil 12. Güvenlik Analizi

Güvenlik analizi doğrultusunda çalışma alanındaki ticaret alanlarının alanın genellikle güneyinde yoğunlaştığı, konut alanlarının ise alanın büyük bir kısmında yer aldığı, harabe yapıların ve boş dükkanların alanda dağınık bir şekilde konumlandığı gözlemlenmiştir (Şekil 12). Ticaret, alanın güneyinde yoğunlaşmıştır. Bu nedenle diğer bölgelerin gece geç saatlerde tenhalaştığını ve doğal gözetimcilerin azaldığını söylemek mümkündür. Alanda 15 harabe, 36 boş dükkan ve 2 inşaat bulunmaktadır. Bunlar da doğal gözetimin sağlanmasında sorun oluşturmaktadır. Konut ve ticaret kullanımlarının yoğun olduğu sokakların gece ve gündüz daha çok kullanıldığı ve sonuçta doğal gözetimin ve sokaktaki gözün sağlandığı alan çalışmaları sırasında da gözlenmiştir.

Ek olarak çalışma alanı genelinde yaya yolları olmadığı ve var olan yaya yollarının da derenin batısında kalan alanda bulunduğu gözlemlenmiştir. Alanda 17 adet çıkmaz sokak bulunmaktadır. Çıkmaz sokaklardan 11 tanesi derenin doğusunda; 6 tanesi derenin batısındadır. Alanda dağınık bir şekilde gözlenen vandalizm, 17 adet çıkmaz sokaktan 5 tanesinde bulunmaktadır. Sağır cephele derenin doğusunda kalan alanda yoğunluktadır ve çıkmaz sokaklardan birinde saptanmıştır. Vandalizm ve sağır cephenin bir arada olduğu yerler ise derenin doğusunda kalan alanlardır. Sokaktaki göz yoksunluğunu oluşturan unsurların bir arada görülmesi güvensizliği arttırmaktadır. Boş parseller alanın çeşitli yerlerinde dağılmıştır. Alanda bulunan 2 adet taksi durağı ise kaymakamlık ve belediye binalarına yakındır. Herhangi bir tehlike anında çıkış-kaçış imkânlarının kısıtlı olması, başkaları tarafından fark edilememe ya da görülememe durumları olası saldırıları mümkün hale getirmektedir (Valentine, 1989). Bu nedenle sınırlı sayıda taksi durağının olması ve acil yardım butonlarının olmaması da alanı güvensiz kılmaktadır.

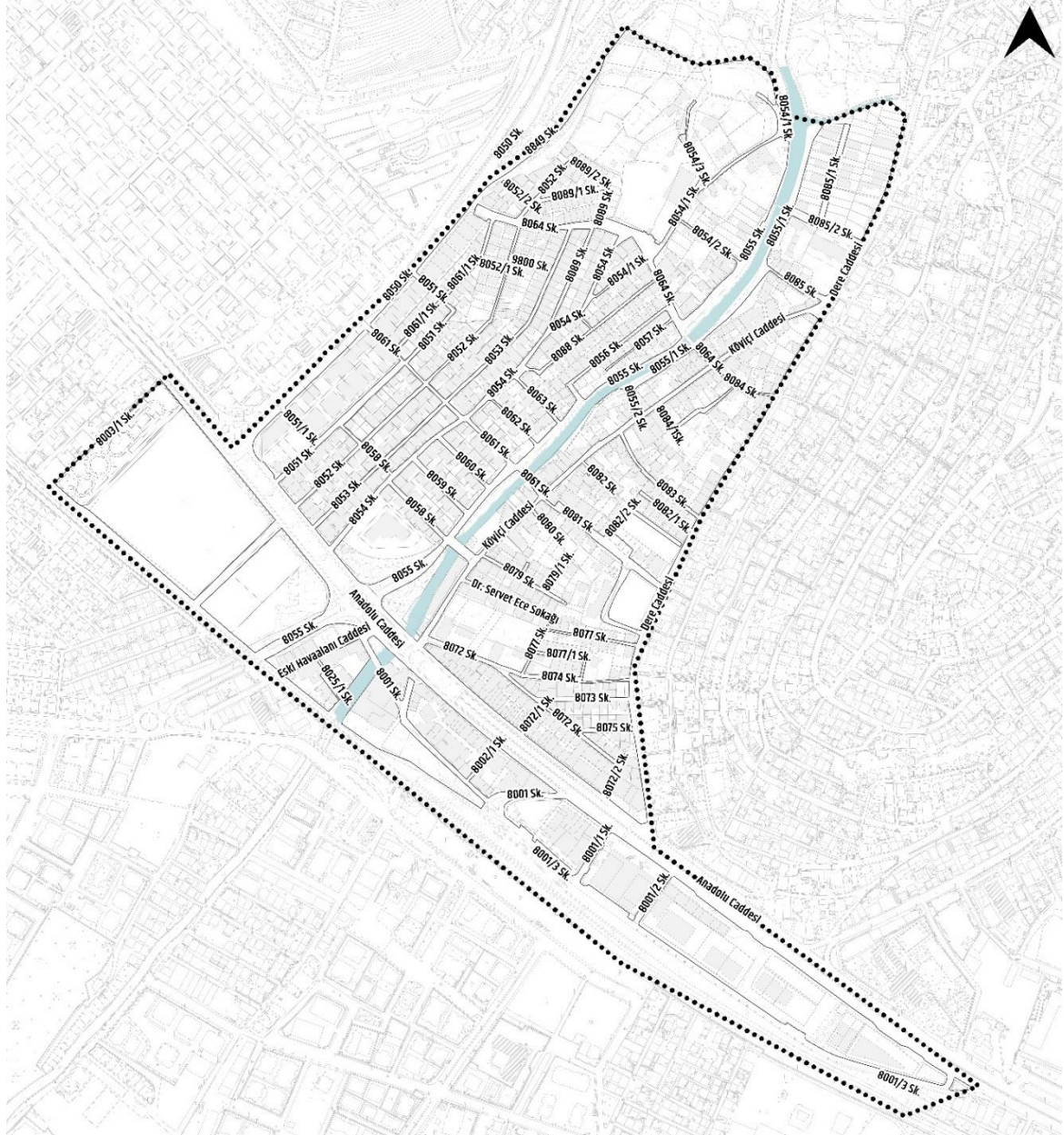
3.2.1. Güvenliğe Göre Sokakların Değerlendirilmesi

Çalışma alanı içerisinde 63 adet sokak bulunmaktadır (Şekil 13). Kadın Dostu Kent Planlama anlayışı kapsamında çalışma alanı içerisinde bulunan sokakların güvenlik durumu detaylı olarak incelenmiştir.

Güvenlik analizi değerlendirmesi ve güvenlik kriterleri doğrultusunda sorunlar 12 başlıkta ele alınmıştır. Bu sorunlar aşağıda sıralanmıştır. Acil yardım butonu olmaması sorunu tüm sokaklarda geçerli olduğundan ayrıca yazılmamıştır.

- Kaldırım genişlikleri standartlara uymayıp 0-50 cm ve 51-149 cm aralıklarında değişmektedir (sorun 1)
- Kaldırım yükseklikleri standartlara uymayıp 3-15 ve 15+ şeklindedir (sorun 2)
- Aydınlatma elemanları yetersizdir (sorun 3)
- Kent mobilyaları (uyarıcı levha, yönlendirici levha, bilgilendirme panosu ve acil yardım butonu) bulunmamaktadır (sorun 4)
- Kaldırım sokak boyunca devam etmemektedir (sorun 5)
- Yoğun kullanımların (ticaret, eğitim tesisi, idari tesis, sosyal ve kültürel tesis) olduğu sokaklarda taksi durağı bulunmamaktadır (sorun 6)
- Çıkmaz sokak niteliğindedir (sorun 7)
- Kaldırım yoktur (sorun 8)
- Ticaret veya konut alanı bulunmamaktadır (sorun 9)
- Vandalizm ve sağır cephe bulunmaktadır (sorun 10)
- Boş parsel bulunmaktadır (sorun 11) ve
- Harabe, inşaat veya boş dükkân bulunmaktadır (sorun 12)

Belirlenen bu sorunlar çalışma alanındaki 63 sokak için detaylı olarak değerlendirilmiş ve Şekil 14' te gösterilmiştir. Aynı zamanda sokaklardaki öncelikli çözüm üretilmesi gereken sorunlar “öne çıkan sorun” başlığı altında ayrıca belirtilmiştir.

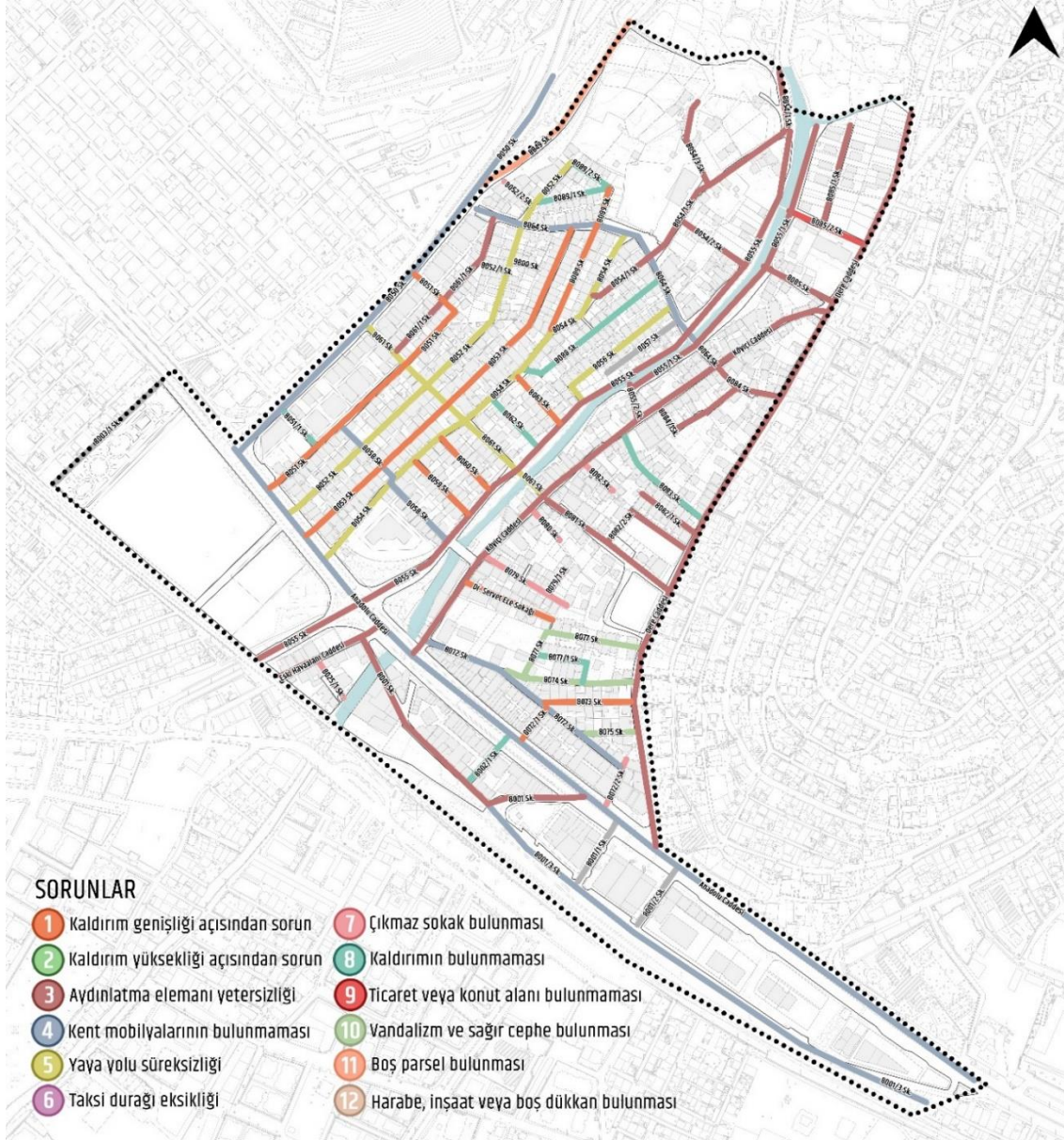

Şekil 13. Çalışma Alanındaki Sokaklar

SOKAKLAR	SORUNLAR	ÖNE ÇIKAN SORUN	SOKAKLAR	SORUNLAR	ÖNE ÇIKAN SORUN
8050 Sk.	1 2 3 4 6 10 12	4	8062 Sk.	8 12	8
8051/1 Sk.	8 11	8	8063 Sk.	1 5 11	1
8061 Sk.	1 2 5 10 11	5	8088 Sk.	8 10 12	8
8051 Sk.	1 2 5 10 11	1	8056 Sk.	2 5 12	5
8061/1 Sk.	1 2 3 10 11	3	8055 Sk.	1 2 3 4 5 6 10 12	3
8064 Sk.	1 2 4 5 7 10 11 12	4	8849 Sk.	1 3 4 11 12	11
8052 Sk.	1 2 5 11 12	5	8055/1 Sk.	1 3 4 5 7 10 11 12	3
8052/1	SORUN YOK.	SORUN YOK.	8085/1 Sk.	1 2 3 4 5 7 10 11	3
9800 Sk.	4 7 8	7	8085/2 Sk.	1 2 3 4 5 9 10 11 12	9
8052/2 Sk.	4 7 8	7	8085 Sk.	3 8 12	3
8053 Sk.	1 2 5 10 11 12	1	8057 Sk.	SORUN YOK.	SORUN YOK.
8054 Sk.	1 2 5 11 12	5	Köyüçü Caddesi	1 2 3 4 5 10 11 12	3
8054/1 Sk.	1 2 3 4 5 10 12	3	8084 Sk.	3 8 10	3
8054/2 Sk.	3 8	3	8084/1 Sk.	3 4 8 10	3
8054/3 Sk.	3 4 7 8 10 12	3	8055/2 Sk.	1 2 3 5	3
8089 Sk.	1 2 4 5 10 11	1	8083 Sk.	8 10 11 12	8
8089/1 Sk.	8	8	8082 Sk.	4 7 8 12	7
8089/2 Sk.	8 11	8	8082/1 Sk.	3 4 7 8 10 12	3
8058 Sk.	1 2 4 10 11 12	4	8082/2 Sk.	3 4 7 8 11	3
8059 Sk.	1 5 11	1	8081 Sk.	3 4 8 10 11 12	3
8060 Sk.	1 10 11	1	8080 Sk.	3 4 7 8 11	7
8079/1 Sk.	4 7 8 11	7	8072/2 Sk.	7 8 10	7
8079 Sk.	4 7 8 10 11 12	7	Anadolu Cad.	1 2 4 6 11 12	4
Dr.S.Ece Sk.	1 5	1	8001/3 Sk.	4 10 12	4
8077 Sk.	8 10 11	10	8001/2 Sk.	SORUN YOK.	SORUN YOK.
8072 Sk.	1 2 4 5 10 12	4	8001/1 Sk.	SORUN YOK.	SORUN YOK.
8077/1 Sk.	8 10 11	8	8001 Sk.	3 4 5	3
8074 Sk.	1 4 5 10 11 12	10	8002/1 Sk.	8	8
8073 Sk.	1 5 10 11 12	1	8025/1 Sk.	7 8	7
8072/1 Sk.	1	1	E.Havaalanı Cad	1 3 4 12	3
8075 Sk.	1 5 10	10	8003/1 Sk.	SORUN YOK.	SORUN YOK.
			Dere Caddesi	1 2 3 4 10 11 12	3

Şekil 14. Çalışma Alanındaki Sokakların Güvenlik Sorunları

Yapılan değerlendirme sonucunda çalışma alanında bulunan sokaklarda en fazla 9 adet sorun olduğu tespit edilmiştir. Alanda 63 sokaktan 58'inde sorun bulunurken 5'inde hiç soruna rastlanmamıştır. En fazla vandalizm ve sağır cephe bulunması (32 sokak), kaldırım genişliği açısından sorun (30 sokak), boş parsel bulunması (30 sokak), harabe, inşaat veya boş dükkân bulunması sorunu (29 sokak) bulunurken en az ticaret veya konut alanı bulunmaması sorunu ortaya çıkmaktadır. Öne çıkan sorunlar açısından incelendiğinde ise en fazla aydınlatma elemanı yetersizliği bulunurken en az ticaret veya konut alanı bulunmaması sorunu gözlemlenmektedir. Ayrıca kaldırım yüksekliği açısından sorun, taksit durağı eksikliği ve harabe, inşaat veya boş dükkân bulunması sorunları hiçbir sokakta öne çıkmamaktadır. Şekil 14'te verilen öne çıkan sorunlar Şekil 15'te görselleştirilmiştir.

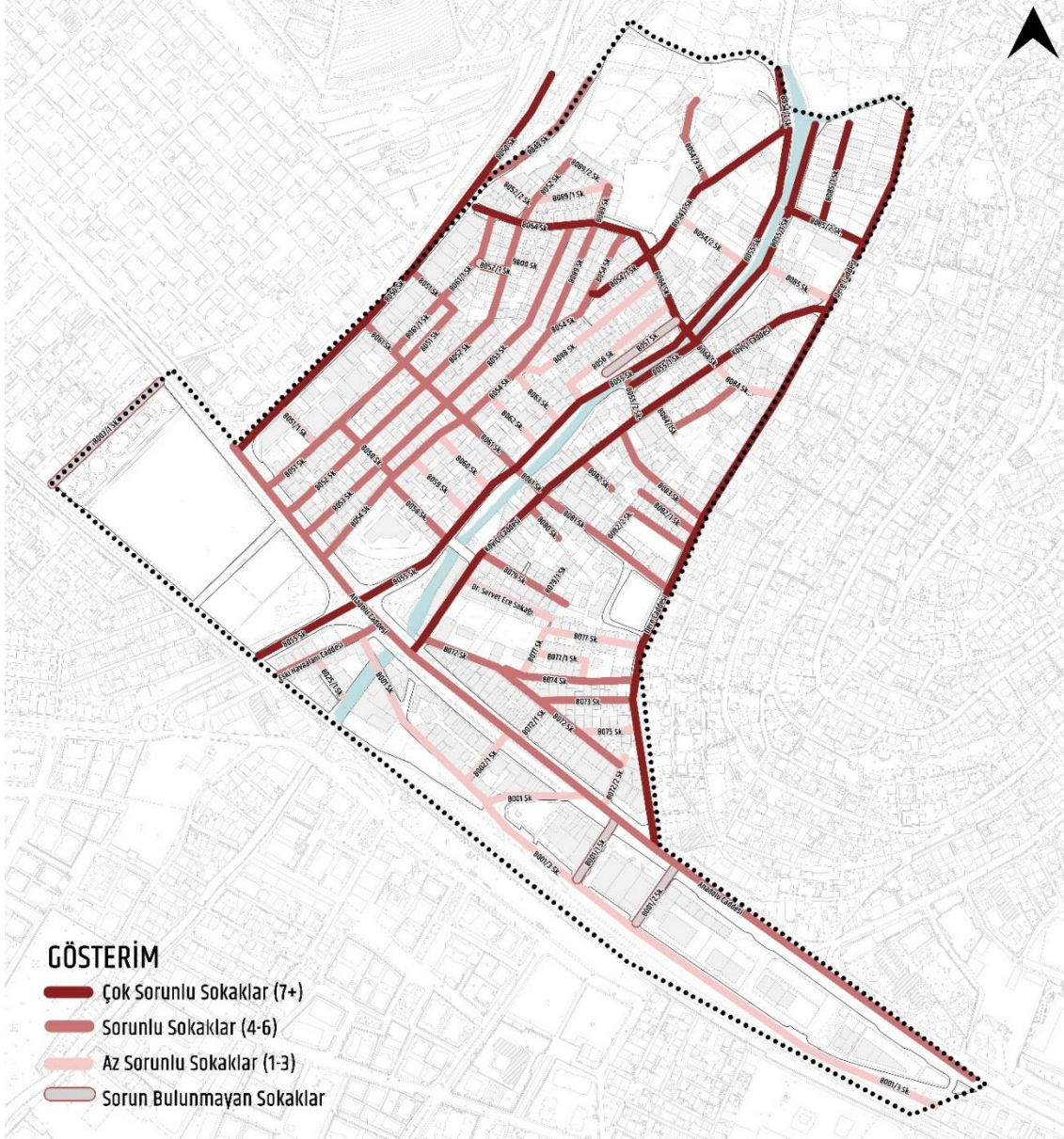

Şekil 15. Öne Çıkan Sorunlarına Göre Sokaklar

Şekil 15’de görüldüğü gibi, derenin batısında kalan alanda çoğunlukla 1,3 ve 5; doğusunda kalan alanda ise 3 ve 4 numaralı sorunlar öne çıkmaktadır.

Güvenlik Açısından Sorun Sayılarına Göre Sokaklar

Çalışma alanında bulunan sokaklar; 12 sorundan 7 ve fazlasını bulunduranlar çok sorunlu, 4-6 tanesini bulunduranlar sorunlu, 1-3 tanesini bulunduranlar az sorunlu ve hiç sorun bulundurmeyen sokaklar olmak üzere 4 ayrı kategoride sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma sonucunda 63 sokaktan 9 tanesi çok sorunlu, 25 tanesi sorunlu, 24 tanesi az sorunlu ve 5 tanesi ise sorun bulunmayan sokak olarak saptanmıştır (Şekil 16).

Şekil 16. Sorun Sayılarına Göre Sokaklar

Her kategorideki sokak güvenlik analizi, aydınlatma analizi ve arazi kullanım durumuyla ilişkilendirilerek tek tek ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Kadın dostu kent planlama yaklaşımı kapsamında güvenlik kriterlerini değerlendirme biçimlerine yönelik 4 farklı sokak sınıfından (çok sorunlu, sorunlu, az sorunlu ve sorun bulunmayan sokaklar) öncelikli olarak tespit edilen birer sokak, model oluşturma amacıyla detaylı olarak açıklanmıştır.

Güvenlik Açısından Çok Sorunlu Sokakların Değerlendirilmesi

Güvenlik açısından çok sorunlu sokakların genelinde arazi kullanım çeşitliliğinin olduğu görülmüştür. Ayrıntılı incelenme için alandan en çok sorun sayısına sahip halk eğitim merkezinin olduğu 8085/2 numaralı sokak seçilmiştir.

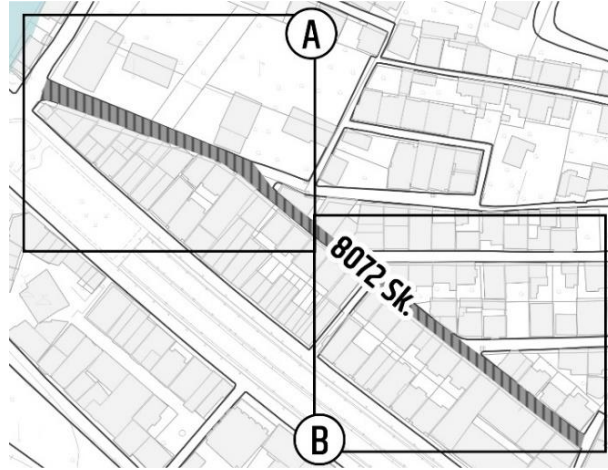
Sokak Adı	Güvenlik Analizi	Aydınlatma Analizi	Güvenlik Sorunu	Güvenlik Değerlendirmesi	Arazi Kullanım Durumu	Sokak Görüntüsü
8085/2						

Şekil 17. 8085/2 Sokağın Değerlendirilmesi

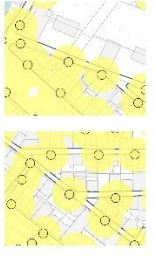

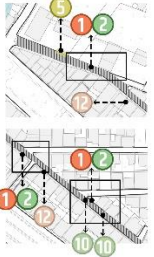

8085/2 numaralı sokakta güvenlik analizi incelendiğinde, kaldırımların genişliği 0-50 cm aralığında değişmektedir (sorun 1). Dolayısıyla alanda yaya trafiğinin yoğun olduğu zamanlarda güvenlik hissi sağlanamamaktadır. Bu yoğunluk çocuklu kadınların ve/veya engelli bireylerin sokağı tercih etmemesine veya güzergâh değişikliğine sebep olabilecektir. Dolayısıyla aynı zamanda bir erişilebilirlik sorunu vardır. Kaldırımların yüksekliği 15 cm üzeri aralığında değişmektedir (sorun 2). Sokakta Tip2 aydınlatma kullanılmıştır ve yetersizdir (sorun 3). Bu sokakta halk eğitim merkezi gibi kullanımların bulunması kullanım yoğunluğunu arttırmaktadır ancak sokakta yürüyenler için uyarıcı, yönlendirici levhalar bulunmamaktadır (sorun 4). Kaldırım sokak boyunca devam etmediğinden yaya yolu süreksizliği yaşanmaktadır (sorun 5). Konut ve ticaret alanları olmadığından doğal gözetim yoktur (sorun 9). Sokağın belirli bir bölümünde vandalizmin görüldüğünden sokaktaki göz yoksunluğu bulunmaktadır (sorun 10). İnşaatın ve boş parselin varlığı güvensizlik hissini arttırmaktadır (sorun 11 ve sorun 12).

Güvenlik Açısından Sorunlu Sokakların Değerlendirilmesi

Alanın büyük bir bölümü sorunlu sokak sınıfındadır. Genellikle konut alanları ve çeşitli arazi kullanımları barındıran bu sokaklarda kadınlar ve herkes için güvenliğin sağlanması önemlidir. Sorunlu sokaklara ilişkin değerlendirmede eğitim tesisi ve ticaret alanlarının olduğu ve Anadolu Caddesi'ne bağlanan 8072 sokağı model olarak seçilmiştir (Şekil 18).

Şekil 18. 8072 Sokak

Sokak Adı	Güvenlik Analizi	Aydınlatma Analizi	Güvenlik Sorunu	Güvenlik Değerlendirmesi	Arazi Kullanım Durumu	Sokak Görüntüsü
8072						

Şekil 19. 8072 Sokağın Değerlendirilmesi

8072 numaralı sokakta (Şekil 18) güvenlik analizi incelendiğinde, Şekil 19’ da yer alan değerlendirmeye göre kaldırımların genişliği 0-50 cm ve 51-149 cm aralıklarında değişmektedir ve bu ölçülerin standartlara uymamasından dolayı 1 numaralı kaldırım genişliği sorunu ortaya çıkmaktadır. Kaldırımların yüksekliği 3-15 ve 15 cm üzeri aralığında değişmektedir ve bu ölçülerden 15 cm üzeri olan kaldırımların standartlara uymamasından dolayı 2 numaralı kaldırım yüksekliği sorunu ortaya çıkmaktadır. Sokak boyunca kaldırım devamlılığının olmaması 5 numaralı yaya yolu süreksizliği sorununu ortaya çıkarmaktadır. Sokakta bulunan konut ve ticaret alanları doğal gözetim oluşturmaktadır. Sokağın belirli bir bölümünde vandalizmin görülmesi (sorun 10) ve boş dükkân varlığı (sorun 12) sokaktaki göz yoksunluğudur. Bu da güvensizlik hissini arttırmaktadır.

Bu sokakta bulunan ilkökul, kuaför ve terzi kullanımları kadınların bu sokağı yoğun kullanmalarına neden olmaktadır. Aynı zamanda sokakta bulunan kahvehane, iş hanı/pasaj, lokanta ve tamirci kullanımları da daha çok erkekler tarafından işletilen mekânlar olduğundan kadınlar için güvensizlik yaratmaktadır.

Kat adetleri incelendiğinde ilkökulun olduğu bölgede sokağın daha geniş ve yapıların daha az katlı olduğu, geri kalan kısmında ise yapıların yüksek katlı ve sokağın dar olduğu gözlemlenmiştir. Sokakta giderek kapalılık hissi ve kadınlar için güvensizlik artmaktadır. Nitekim başkaları tarafından görülemez korkusu, تنها denilen kapalı mekânlar, kadına yönelik saldırıları mümkün hale getirdiği için (Valentine, 1989) mekâna ilişkin güvensizlik hissi oluşmaktadır.

Güvenlik Açısından Az Sorunlu Sokakların Değerlendirilmesi

Güvenlik açısından az sorunlu sokaklar 4. derece yol niteliğindedir ve genellikle konut alanları yoğundur. Az sorunlu sokaklara ilişkin değerlendirmede konut ve ticaret alanlarının olduğu, Anadolu Caddesi’ne bağlanan ve Çiğli Belediyesi’ne yakın bir konumda olan 8072/2 No’lu Sokak model olarak seçilmiştir.

Sokak Adı	Güvenlik Analizi	Aydınlatma Analizi	Güvenlik Sorunu	Güvenlik Değerlendirmesi	Arazi Kullanım Durumu	Sokak Görüntüsü
8072/2						

Şekil 20. 8072/2 Sokağın Değerlendirilmesi

8072/2 nolu sokakta taksi durağı bulunmamaktadır (sorun 6) ve sokak çıkmaz sokak niteliğindedir (sorun 7). Sokakta kaldırım bulunmaması (sorun 8) yayalar ile taşıtların kullanım alanlarını ayırmadığından yayalar açısından güvensizlik yaratmaktadır. Bu durum kadınların bu sokakta bulunan kuaförü tercih etmemesine neden olabilir. Aynı zamanda sokakta kaldırım bulunmaması

(sorun 8) yayalar ile taşıtların kullanım alanlarını ayırmadığından yayalar açısından güvensizlik yaratmaktadır. Sokağın belirli bir bölümünde vandalizmin görülmesi sokaktaki göz yoksunluğudur (sorun 10). Sokakta bulunan konut ve ticaret alanları doğal gözetim oluşturmaktadır.

Kat adetleri incelendiğinde yapıların yüksek katlı olması ve sokağın dar olması kapalılık hissini arttırdığından kadınlar için güvensizlik yaratmaktadır.

Güvenlik Açısından Sorunsuz Sokakların Değerlendirilmesi

8001/1, 8001/2, 8052/1, 8003/1 ve 8057 numaralı sokaklarda güvenlik kriterleri açısından sorun bulunmamaktadır. Sorunlu olmayan sokakların 2 tanesi yaya yolu (8057. Sk. ve 8052/1 Sk.) iken 3 tanesi taşıt yoludur (8001/1 Sk., 8001/2 Sk. ve 8003/1 Sk.). Sorunlu olmayan sokakların değerlendirilmesinde belediye binası ve iş merkezlerinin yer aldığı ve Çiğli İzban İstasyonuna yakın bir konumda olan dolayısıyla tüm kullanıcı profillerinin yoğun şekilde kullandığı 8001/1 No'lu Sokak model olarak seçilmiştir.

Sokak Adı	Güvenlik Analizi	Aydınlatma Analizi	Güvenlik Sorunu	Güvenlik Değerlendirmesi	Arazi Kullanım Durumu	Sokak Görüntüsü
8001/1			-			

Şekil 21. 8001/1 Sokağın Değerlendirilmesi

8001/1 numaralı sokak, kaldırım genişliği ve yüksekliği standartlarına uymakta; aydınlatma elemanları ve kent mobilyaları yeterli; kaldırım sürekliliği sağlanmış ve yakınında taksi durağı bulunmaktadır. Ayrıca konut ve ticaret alanları içermekte; sokakta vandalizm, sağır cephe, boş parsel, harabe, inşaat ve boş dükkân bulunmamaktadır. Dolayısıyla sokakta güvenlik sorunu yoktur.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

Ataerkil bir toplumda, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kalan kesimin kadınlar ve çocuklar olduğu kesinleşmiş bir ifadedir. Kadınlar kentlerde yaşayan nüfusun yarısını oluşturmaktadır ancak buna rağmen yine kadınların kentsel hizmetlerden faydalanması, kent kararlarına katılımı engellenmiştir. Kadınların her kullanıcı gibi talep ettiği kentte katılım, güvenlik ve erişilebilirlik istekleri göz ardı edilmiştir. Bununla birlikte mevcuttaki kentsel yapı, başta erişilebilirlik ve güvenlik alanları olmak üzere kadınların beklenti ve gereksinimlerini karşılamayan, cinsiyet körlüğü ile inşa edilmiş mekânlar bütünü halinde planlanmaya devam etmektedir. Kadınların kentte yaşadıkları bu yoksunluk literatürde kentli hakkı kapsamında ele alınmış ve sosyal boyutlu birçok çalışmanın temel konusu olmuştur. Bununla ilgili en önemli adımları Birleşmiş Milletler atmış ve 'Kadın Dostu Kent Programı' nı geliştirmiştir. Kadın dostu kentler, kentin kadınlar için de etkili ve erişilebilir olduğu, fiziki çevrenin ve mekânların kadınlar ve çocukları için de güvenli ve kullanılabilir olmasının sağlandığı ve planlama süreçlerinin tümünde toplumsal cinsiyet eşitliği ilkelerinin/uygulamalarının gözetildiği, planlamanın cinsiyet körlüğünün giderildiği kenttir. Dolayısıyla program tanımında da ifade edildiği gibi, sadece sosyal boyutlu çalışmalar değil, kadının fiziksel mekân kullanımını kolaylaştırabilmek adına mekânsal planlamalarda da düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında pilot bölge olarak seçilen İzmir ili Çiğli İlçesi Köyiçi Mahallesinde, kentli hakların en önemlilerinden biri olan kente ve kentsel hizmetlere güvenilir bir şekilde erişilebilmek ve planlamanın cinsiyet körlüğünü gidermek üzere,

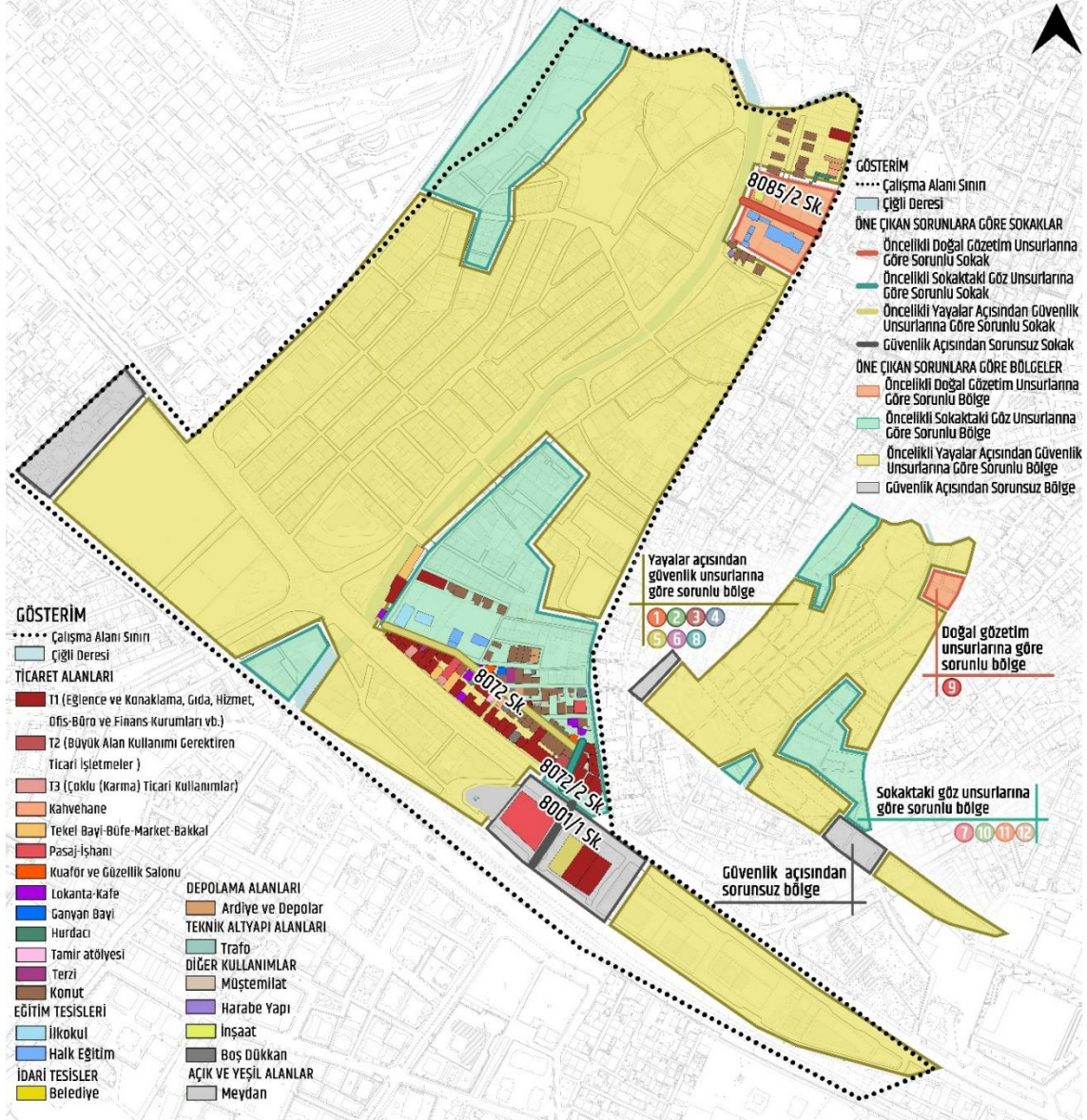
kadın dostu planlama yaklaşımlarının geliştirilmesinde mekânsal bir araştırma ve rehber niteliğinde bir örnek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Güvenlik analizi doğrultusunda belirlenen 12 adet güvenlik sorunları değerlendirme yapma amacı ile sınıflandırılmıştır. Kaldırım genişliği açısından sorun (1), kaldırım yüksekliği açısından sorun (2), aydınlatma elemanı yetersizliği (3), kent mobilyalarının bulunmaması (4), yaya yolu süreksizliği (5), taksi durağı bulunmaması (sorun 6) ve kaldırım bulunmaması sorunu (8) yayalar açısından sorun başlığında; çıkmaz sokak bulunması (7), vandalizm ve sağır cephenin bulunması (10), boş parsel bulunması (11) ve harabe, inşaat, boş dükkan bulunması (12) sokaktaki göz yoksunluğu açısından sorun başlığında; ticaret veya konut alanı bulunmaması (9) ise doğal gözetim açısından sorun başlığında kategorize edilmiştir (Şekil 22).

Şekil 22. Güvenlik Açısından Sorunların Sınıflandırılması

Yapılan değerlendirme kapsamında sorunlar üç temel başlıkta toplanmıştır. Sokaklar, öne çıkan sorunlarına göre bu üç temel başlık çerçevesinde gruplandırılmış ve yoğunlaştıkları alanlara göre bölgelere ayrılmıştır. Yayalar açısından sorunlu bölgede, ticaret alanları (T1, T2 ve T3), kuaför, berber, bakkal-market, terzi, oto-bakım-tamir, kahvehane, pasaj-işhanı, lokanta-kafe, hurdacı, tamirci, demir-döşeme atölyesi, sıhhi tesisat, ortaokul, lise, park, yurt alanı, kütüphane ve spor alanı kullanımları bulunmaktadır. Sokaktaki göz yoksunluğu açısından sorunlu alanlar çalışma alanında 3 farklı bölge oluşturmuştur. Bu bölgelerde, ticaret alanları (T1, T2 ve T3), kuaför, terzi, kahvehane, market-bakkal, pasaj-işhanı, berber, lokanta-kafe, ganyan bayii, hırdavat dükkânı, oto-bakım-tamir, sıhhi tesisat, bar, ilkokul ve halk eğitim kullanımları bulunmaktadır. Doğal gözetim açısından sorunlu bölgede ise halk eğitim kullanımı bulunmaktadır. Kadınlar için güvenlik açısından 2 sorunsuz bölge tespit edilmiştir. Bu bölgelerde, ticaret alanları (T1 ve T2), pasaj-işhanı, lokanta-kafe ve park kullanımları bulunmaktadır.

Şekil 23. Güvenlik Değerlendirmesine Göre Sorunlu Bölgeler

Kadınların bu bölgelerde yer alan kullanımlara ulaşımı güvenlik kapsamında değerlendirildiğinde bu üç temel sorunun öncelikli müdahale edilmesi gereken sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Model oluşturmak amacıyla, incelen sokakların buldukları bölgeler ve bu sokaklardaki arazi kullanım durumu harita üzerinde gösterilmiştir (Şekil 23). Buna göre;

8085/2 numaralı sokakta halk eğitim ve inşaat kullanımları bulunurken yakın çevresinde ise konut, müştemilat, depo, hurdacı, harabe, kahvehane ve ticaret (T1) kullanımları bulunmaktadır.

8072 numaralı sokakta ilkököl, halk eğitim, kuaför, terzi, kahvehane, iş hanı/pasaj, lokanta-kafe, boş dükkân, tamirci, konut ve ticaret (T1 ve T2) kullanımları bulunurken ayrıca yakın çevresinde ise bu kullanımlar haricinde depo, tek el bayi-büfe-market-bakkal, trafo, ganyan bayi, müştemilat ve ticaret (T3) kullanımları bulunmaktadır.

8072/2 numaralı sokakta konut, kuaför ve ticaret (T1 ve T2) kullanımları bulunurken ayrıca yakın çevresinde ise belediye ve pasaj/iş hanı kullanımları bulunmaktadır.

8001/1 numaralı sokakta belediye, pasaj/iş hanı ve ticaret (T1) kullanımları bulunurken ayrıca yakın çevresinde ise park kullanımını bulunmaktadır. 8001/1 numaralı sokağın ana cadde ve Çiğli İzban İstasyonu ile bağlantısının olması ve ayrıca park, ticaret ve belediye alanları gibi çok ve çeşitli kullanıcı profilleri içeren arazi kullanımları bulundurması, sokağı güvenlik açısından önemli kılmaktadır.

Sokakların nitelikleri ve sahip oldukları sorunlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir (Tablo 6).

Sokak Niteliği	Sokak Adı	İçerdiği Sorun (S)											
		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12
Çok Sorunlu	8085/2												
Sorunlu	8072												
Az Sorunlu	8072/2												
Sorunsuz	8001/1												

Tablo 6. Güvenlik Açısından Sorunlu Sokakların Değerlendirilmesi

- Kaldırım genişliğinin standartlara uymaması (sorun 1), yayaların taşıt yolunu kullanmalarına neden olmakta dolayısıyla güvensizlik yaratmaktadır.
- Kaldırım yüksekliğinin standartlara uymaması (sorun 2), özellikle yaşlı, çocuk, engelli ve hamile bireylerin ve/veya engelli-yaşlı, engelli-çocuk kesışimselliğine sahip bireylerin güvenliğini olumsuz etkilemektedir.
- Aydınlatma elemanlarının yetersiz olması (sorun 3) sokaklarda تنها alanlar yaratacağından kadına yönelik saldırının olma olasılığını arttıracaktır.
- Kent mobilyalarının yetersizliği (sorun 4) donatı alanlarına erişim sırasında yönlendirme ve olası tehlikelere karşı önlem alma güvenlik açısından önemlidir.
- Kaldırım devamlılığı olmaması (sorun 5) yayalar açısından güvensizlik yaratmaktadır.
- Sokağın çıkmaz sokak niteliğinde olması (sorun 7) kapalı ve تنها alanlar yarattığından güvensizlik hissini arttırmaktadır.
- Kaldırım bulunmaması (sorun 8) yayalar ile taşıtların kullanım alanlarını ayırmadığından yayalar açısından güvensizlik yaratmaktadır.
- Ticaret veya konut alanı bulunmaması (sorun 9) doğal gözetim oluşturmamaktadır.
- Vandalizm ve sağır cephe bulunmaması (sorun 10), boş parsel bulunmaması (sorun 11), harabe, inşaat veya boş dükkân bulunmaması (sorun 12) sokaktaki göz yoksunluğu oluşturduğu için güvensizlik yaratmaktadır.

Kadın dostu kent yaklaşımına ilişkin önerilerin geliştirilmeden önce sorunların tespit edilmesi son derece önemlidir. Bu çalışmada sorunların noktasal olarak belirlenmiş olması, mekânın dönüşümü için atılması gereken adımları kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda yapılan çalışma, kadınlar için dolaylı olarak herkes için kentsel alanlarda güvenliğin sağlanması, bireylerin kentsel hizmetlerde güvenli bir şekilde ulaşabilmesini sağlamak adına umut olacaktır. Bu çalışma, kentsel mekânın önemli bir parçası olup planlama süreçlerinde çoğu zaman arka planda kalan sokağı odaklanması, sokak dolayısıyla kentsel hizmetlere güvenli bir şekilde ulaşım sağlanması için bir

model üretilmiş olması ile birlikte ileriki dönem mekânsal planlama çalışmalarını yönlendirici bir rol üstlenmektedir.

Kaynakça

- Abdullahi, S. ve Pradhan, B. (2017). Urban compactness assessment. *Spatial Modeling and Assessment of Urban Form* (Chapter 5). Springer, Cham.
- Adlakha, D. ve Parra, D. C. (2020). Mind the gap: Gender differences in walkability, transportation and physical activity in urban India. *Journal of Transport & Health*, 18, 100875.
- Affleck, R. T., Gardner, K., Aytur, S., Carlson, C., Grimm, C. ve Deeb, E. (2019). Sustainable infrastructure in conflict zones: Police facilities' impact on perception of safety in afghan communities. *Sustainability*, 11(7), 2113.
- Akkirman, D. K. (2017). *Toplumsal cinsiyet ve mekan: kent mekanına erişimde cinsiyete dayalı farklar ve eşitsizlikler*. [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoy, E. (2007). Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı. *TMMOB Mimarlar Odası Bülteni Kent ve Suç Dosyası*, 6(1).
- Aktaş, G. (2017). Kadın açısından kente ilişkin mekan pratikleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 136-149. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pausbed/issue/34758/384469>
- AL-hussaini, Z. I. H. ve Al-ahbabi, S. H. H. (2020). Accessibility indicators from a gender perspective. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 737, No. 1, p. 012213). IOP Publishing.
- Alkan, A. (1999). Toplumsal cinsiyet ve kent planlaması. *SBF Dergisi*, 54(4), 1-29.
- Alkan, A. (2006). *Belediye Kadınlara Da Hizmet Eder! Kadın Dostu Belediye Hizmetleri: Neden, Nasıl?*. (2.Baskı). Kader Yayınları.
- Alkan, A. (2012). *Şehircilik Çalışmalarının Zayıf Halkası: Cinsiyet. Nermin Abadan Unat'a Armağan - Birkaç Arpa Boyu: 21.Yy.'a Girerken Türkiye'de Feminist Çalışmalar*. (Der. S. Sancar). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Alvarez Isidro, E. M. ve Gómez Alfonso, C. J. (2018). La incorporación de la perspectiva de género en el Plan General Estructural de Castelló: objetivos, método, acciones y hallazgos. *Hábitat y Sociedad*, (11), 201-219.
- Antonaccio, C. M. (2000). Architecture and behavior: Building gender into Greek houses. *The Classical World*, 93(5), 517-533.
- Arık, H., (2009), *Kahvehanede Erkek Olmak: Kamusal Alanda Erkek Egemenliğinin Antropolojisi*. (Der. A. Alkan). Cins Cins Mekân içinde, 168-201. İstanbul:Varlık Yayınları.
- Armağan, S. (1980). *Temel Haklar ve Ödevler*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Aslan, V. (2021). İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye Cumhuriyeti Bakımından Feshedilmesi Hakkında Kararın 1982 Anayasası Bakımından Değerlendirilmesi.

<https://blog.lexpera.com.tr/istanbul-sozlesmesinin-turkiye-cumhuriyeti-bakimindan-feshedilmesi-hakinda-kararin-1982-anayasasi-bakimindan-degerlendirilmesi/amp/> adresinden 15.12.2021 tarihinde alınmıştır.

- Ataç, E. (2007). Suçun kentsel mekândaki algısı ‘güvensizlik hissi’. *Dosya 06 Kent ve suç*. Bülten 55, Kasım-Aralık, 2007, 16-23. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Subesi, Ankara.
- Baykan, D. (2015). *Yerel yönetimler için kadın dostu kent planlaması ve tasarım ilkeleri kitabı*. Ankara, Uzerler Matbaacılık.
- Baxi, P. (2003). Rape and Delhi’s Urban Environment. <http://www.indiatogether.org/2003/nov/wom-delhienv.htm>. adresinden 21.12.2021 tarihinden alınmıştır.
- Bereitschaft, B. (2017). Equity in microscale urban design and walkability: A photographic survey of six Pittsburgh streetscapes. *Sustainability*, 9(7), 1233.
- Biricikoğlu, H. (2020). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Belediyeler: Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı’nı İmzalayan Belediyeler Üzerinden Nitel Bir İnceleme. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 29(2), 21-56.
- Bittencourt, L. (2019). Women and Urban Mobility: The importance of recognizing gender differences in urban planning. *Congreso Internacional Interdisciplinar: La ciudad: imágenes e imaginarios*. Getafe: Universidad Carlos III de Madrid, 37-43.
- BM Kadın Dostu Kentler Ortak Programı, (2014). Erişim adresi: <http://www.kadin.dostukentler.com/yayinlar.php> adresinden 02.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- BM Kalkınma Programı, (2018). Erişim adresi: <https://annualreport.undp.org.tr/wp-content/uploads/2019/06/UNDP-TR-REPORT-2018-EN-V2.pdf> adresinden 02.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Bourdieu, P. (2014). *Eril Tahakküm [Masculine Domination]*. (B. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Bağlam Kitabevi.
- Bora, A. (2009). *Yerel Kalkınma ve Cinsiyet Eşitliği*. (1.Baskı). Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları.
- Byrne, J., Wolch, J. ve Zhang, J. (2009). Planning for environmental justice in an urban national park? *Journal of Environmental Planning and Management*, 52 (3), 365-392.
- Cantek, F. Ş., Ulutaş, Ç. Ü. ve Çakmak, Ş. (2014). Evin İçindeki Sokak, Sokağın İçindeki Ev: Kamusal İle Özel ‘Ara’ında Kalanlar. Funda Şenol Cantek (Der.), *Kenarın Kitabı: ‘Ara’da Kalmak, Çeperde Yaşamak İçinde*, İstanbul:İletişim. 121-159.
- Carpio-Pinedo, J., De Gregorio Hurtado, S. ve Sánchez De Madariaga, I. (2019). Gender mainstreaming in urban planning: The potential of geographic information systems and open data sources. *Planning Theory & Practice*, 20(2), 221-240.
- Cedeño Pérez, M. C. ve Delgado Ruiz, M. (2021). La The public woman, does gender have public space?. Universidad Antonio Nariño. Colombia. <http://repositorio.uan.edu.co/handle/123456789/5606> adresinden 8.11.2021 tarihinde alınmıştır.
- Cepal, N. (2019). Gender Equality Plans in Latin America and The Caribbean: Road Maps for Development. Gender Equality Observatory for Latin America and the Caribbean.

- Studies. No. 1. (LC/PUB.2017/1-P/Rev.1), Santiago, <http://hdl.handle.net/11362/41015> adresinden 21.12.2021 tarihinde alınmıştır.
- Chestnutt, R., Ganssaug, K., Willecke, B., Baranek, E., Bock, S., Huning, S. ve Schröder, A. (2011). *Gender Mainstreaming In Urban Development; Berlin Handbook*. Christiane Droste: Berlin, Germany.
- COE (2011). Council of Europe. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. <https://rm.coe.int/1680462545> adresinden 04.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Connell, B. (1987). Why the " political socialization" paradigm failed and what should replace it. *International Political Science Review*, 8(3), 215-223.
- Çeştepe, H. ve Berkün, S. (2016). Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Aşılmasında Kadın Dostu Kentler. *Uluslararası Yönetim, Ekonomi ve Politika Kongresi Bildiriler Kitabı*, 3, 2599-2611.
- Demirdirek, H. ve Şener, Ü. (2014). *81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi*. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. TEPAV. Matsa Basımevi.
- Deniz A. (2014). Bedeni ve mekânı konuşmak: LGBTT’lerin Ankarası. Erişim adresi: <https://kaosgl.org/gokkusagi-forumu-kose-yazisi/bedeni-ve-mekni-konusmaklgbttrquo> adresinden 04.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Deniz, A. ve Özgür, E.M. (2014). 'Görünmez Ol'dan 'Her Yerdeyiz'e: LGBTT Bireylerin Ankarası. *Türkiye Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi*. 4-7 Haziran 2014. Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Doan, P. L. (2007). Queers in the American city: Transgendered perceptions of urban space. *Gender, Place and Culture*, 14(1), 57-74.
- Donnelly, S. (2020). *Design Guide for Refuge Accommodation for Women and Children*. Uts Shopfront Community Research Fellowship Report. University of Technology Sydney. <https://apo.org.au/node/313257>
- DSÖ, (2002). Dünya Sağlık Örgütü Şiddet Raporu. Erişim adresi: <https://www.evrensel.net/haber/135132/who-dan-siddet-raporu> adresinden 04.10.2021 tarihinden alınmıştır.
- Dumlupınar, S. ve Göksu, G. G. (2020). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Faaliyetler, Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Uygulamaları ve Kadın Memnuniyeti Arasındaki İlişkinin Analizi: Sakarya İli Örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 15(2), 713-764.
- Durukal, O. ve Tapdık, S. (2019). Kentlerde Mahalle Yönetiminin Önemi ve Kadın Temsili: Zonguldak İlinde Bir Durum Analizi. *In International Black Sea Coastline Countries Symposium-3*, Zonguldak, Türkiye, 1-11.
- Efe Güney, M., Tezcan, S. ve Ağın, C. (2020). Being Able to Exist in the City in Defiance of Planning: An Examination on a Woman-Friendly City in İzmir-Konak. *Planlama-Planning*, 30(2).
- Efe Güney, M. ve Ekşioğlu Çetintahra, G. (2019). Comparison of Women-Friendly Cities and İzmir in Terms of Representation in Turkey/Türkiye’de Temsiliyet Açısından Kadın Dostu Kentler ve İzmir Karşılaştırması. *Recent Evaluations on Humanities and Social Sciences*, 45.

- Efe Güney, M. ve Demircioğlu, F. (2015). LGBTT bireylerin buluşma noktası olarak kullandıkları mekânların şehir planlama kapsamında incelenmesi. *Planning*, 25(2), 147-157.
- Efe Güney, M. ve Üstündağ, B. (2020). Kadın Dostu Kent Yaklaşımı Kapsamında Kentsel Açık Yeşil Alanların Değerlendirilmesi: Bornova Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (36), 38-65.
- Erdönmez, E. ve Çelik, F. (2016). Kentsel mekânda kamusal alan ilişkileri. *TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, (14), 145-163.
- European Commission. (2020). Building Gender Equality into Urban Planning in Seven European Cities. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/Greece/building-gender-equality-into-urban-planning-in-seven-european-cities adresinden 20.11.2021 tarihinde alınmıştır.
- Eşkinat, Y. (1992). Kent Planlama ve Tasarım Arasında Gerekli Ara Ölçek: Kentsel Tasarım. *II. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye.
- Ewing, R. ve Handy, S. (2009). Measuring the unmeasurable: Urban design qualities related to walkability. *Journal of Urban design*, 14(1), 65-84.
- Ferrer, S., Ruiz, T. ve Mars, L. (2015). A qualitative study on the role of the built environment for short walking trips. *Transportation research part F: traffic psychology and behaviour*, 33, 141-160.
- Gandhi, N. (1987). Gender and Housing. *Economic and Political Weekly*, *Economic and Political Weekly*. Vol. 22, No. 47, 1994-1997. <https://www.jstor.org/stable/4377755>.
- Garcia-Ramon, M. D., Ortiz, A. ve Prats, M. (2004). Urban planning, gender and the use of public space in a peripheral neighbourhood of Barcelona. *Cities*, 21(3), 215-223.
- Gauvin, L., Tizzoni, M., Piaggese, S., Young, A., Adler, N., Verhulst, S., ... ve Cattuto, C. (2020). Gender gaps in urban mobility. *Humanities and Social Sciences Communications*, 7(1), 1-13.
- Geniş, Ş. ve Köse Akkırman, D. (2020). Eşitsizlik Mekânları Olarak Mahalleler ve Kadınların Kent Hakkı. *Amme İdaresi Dergisi*, 53(1).
- Geray, C. (2007). Güvenli Kent ve Kente Karşı Suçlar Üzerine. *Dosya*, 6, 50-55.
- Greed, C. (1994). The place of ethnography in planning: Or is it 'real research'?. *Planning Practice & Research*, 9(2), 119-127.
- Griffin, S. (1986). *Rape: The Politics of Consciousness*. San Francisco: Harper & Row Limited
- Günlük-Şenesen, G., Yücel, Y., Yakar-Önal, A., Ergüneş, N. ve Yakut-Çakar, B. (2017). *Kadınsız Kentler: Toplumsal Cinsiyet Açısından Belediyelerin Politika ve Bütçeleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Hami, A. ve Faham, E. (2018). Physical development of ladies park based on women's motivation (case study: Sahand ladies park). *Physical Social Planning*, 4(4), 56-65.
- Hanson, S. (2010). Gender and mobility: new approaches for informing sustainability. *Gender, Place & Culture*, 17(1), 5-23.

- Hidayati, I., Tan, W. ve Yamu, C. (2020). How gender differences and perceptions of safety shape urban mobility in Southeast Asia. *Transportation research part F: traffic psychology and behaviour*, 73, 155-173.
- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Vintage Books.
- Jensen, W. A., Stump, T. K., Brown, B. B., Werner, C. M. ve Smith, K. R. (2017). Walkability, complete streets, and gender: Who benefits most?. *Health & Place*, 48, 80-89.
- Jordan, S. (2012). Woman and home: An investigation into equitable forms of housing. *Planning News*, 38(4), 17-18.
- Kadın Dostu Kentler (2014). Kadın Dostu Kentler Programı Broşürü. <http://www.kadindostukentler.org/yayinlar.php> adresinden 02.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Kadıoğlu, B. ve Süleyman, T. O. Y. (2021). Kentsel Mekânlarda Kadın Davranışlarının Güvenlik Kapsamında Değerlendirilmesi: Erzurum Kenti Muratpaşa Mahallesi Örneği. *Kent Akademisi*, 14(3), 789-810.
- Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmaları, (2021). <https://medyascope.tv/2021/04/30/turkiyede-kadina-yonelik-aile-ici-siddet-arastirmalari-10-kadindan-dordu-duygusal-fiziksel-ve-cinsel-siddete-maruz-kaliyor/> adresinden 04.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Kaplan, H. (1998). *Redefining accessibility and space use in city centres as it regards responsive urban design*. [Doktora Tezi]. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, S. 1-4, 108 - 126, 196- 201.
- Kaşıkırık, A. (2021). Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartını İmzalayan Belediyelerin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Perspektifi. *Econder International Academic Journal*, 5(1), 81-94.
- Kaşıkırık, A. ve İzci, İ. (2019). Kapsayıcı Belediye Yönetişim Karnesi. *Kadın Adayları Destekleme Derneği Yayınları ve Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları*.
- Kaya, E. (2008). Kent Güvenliğinin Sağlanması. *Yerel Siyaset Dergisi*, 28, 19-22.
- Kaypak, Ş. (2011). Kent Güvenliğinde Yeni Açılımlar; Toplum Destekli Polislik. Suçla Mücadelede Çağdaş Yaklaşımlar, Toplum Destekli Polislik Teori ve Uygulamaları, M. Karakaya ve S. Gültekin (Ed.), Polis Akademisi, Ankara, 43-72.
- Kaypak, Ş. (2015). Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadın ve Kentli Hakları. *Türkiye’de ve Dünyada Kadın Araştırmaları*, Çukurova Üniversitesi Basımevi, Adana. 483-489.
- Kaypak, Ş.(2016a) Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 33, 35-50.
- Kaypak, Ş (2016b). İnsanlar İçin Kente Bakış; Dost Kentler. 2. *Uluslararası Çin’den Adriyatik’e Sosyal Bilimler Kongresi* (5-7 Mayıs 2016) Kongre Kitabı, Uluslararası İlişkiler - Kamu Yönetimi– Hukuk Özel Sayısı, Ragıp Pehlivanlı ve Selçuk Demirkılınç (Ed.), 134-146, İKSAD Yayını, Adıyaman.
- Kılınç, A. (2016). Kentsel Alanda Mekânsal Düzenleme ve Kadının Kent Kullanım Hakkı: Hopa Örneği. *Karadeniz Araştırmaları*, 13(52), 95-117.
- Kim, H. M. (2007). Gender roles, accessibility, and gendered spatiality. *Journal of the Korean Geographical Society*, 42(5), 808-834.

- Kiper, T. Korkut, A. ve Üstün Topal, T. (2016). Mekansal Planlamada Kadın Dostu Kent Yaklaşımı. *İdil*, 5 (26), 1777-1796.
- Kirk, D. (2010). Women friendly Seoul Project. [http://www.biztechreport.com /story/423-women-friendly-seoul](http://www.biztechreport.com/story/423-women-friendly-seoul) adresinden 7.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Kneeshaw, S. ve Norman, J. (2019) Gender Equal Cities. *URBACT III*; URBAC: Paris, France.
- Koca, T. ve Erkan, N. Ç. (2021) Kentsel Güvenliğin Sağlanmasında Tasarım Rehberleri. *Planlama Dergisi*, 32(1), 162-173.
- Koskela, H. (1999). 'Gendered Exclusions': Women's Fear of Violence and Changing Relations to Space. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 81(2), 111-124.
- Kul Uçtu, A. ve Karahan, N. (2016). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini, Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Şiddet Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Itobiad: Journal of The Human & Social Science Researches*, 5(8).
- Kwan, M. P. (1999). Gender and Individual Access to Urban Opportunities: A Study Using Space-Time Measures. *The Professional Geographer*, 51(2), 210-227.
- Laws, G. (1997). Women's Life Courses, Spatial Mobility, and State Policies. *Thresholds in feminist geography: Difference, methodology, representation*, 47-64.
- Lee, J., Vojnovic, I. ve Grady, S. C. (2018). The 'Transportation Disadvantaged': Urban Form, Gender and Automobile Versus Non-Automobile Travel in The Detroit Region. *Urban Studies*, 55(11), 2470-2498.
- Lo, A. T. ve Houston, D. (2018). How Do Compact, Accessible, and Walkable Communities Promote Gender Equality in Spatial Behavior?. *Journal of transport geography*, 68, 42-54.
- Low, S. ve Smith, N. (2006). *The Politics of Public Space*. New York: Routledge.
- Lynch, K. (1960), *The Image of the City*, The MIT Press, Cambridge.
- Maslow, A. (1968). Some educational implications of the humanistic psychologies. *Harvard Educational Review*, 38(4), 685-696.
- Maslow, A. H. (1981). *Motivation And Personality*. Prabhat Prakashan. Addison-Wesley Educational Publishers Inc. (3. Baskı). 62-72.
- McDowell, L. (1983). Towards an understanding of the gender division of urban space. *Environment and planning D: Society and Space*, 1(1), 59-72.
- Mackenzie, S. (2002). *Kentte Kadınlar*. İçinde: B. Duru ve A. Alkan (Ed.) 20. Yüzyıl Kenti. 249-283. İmge Kitabevi, Ankara.
- Miller, C. F., Lurye, L. E., Zosuls, K. M. ve Ruble, D. N. (2009). Accessibility of gender stereotype domains: Developmental and gender differences in children. *Sex roles*, 60(11), 870-881.
- Miralles-Guasch, C., Martínez Melo, M. ve Marquet, O. (2015). A gender analysis of everyday mobility in urban and rural territories: from challenges to sustainability. *Gender, Place & Culture*, 23(3), 398-417.
- Mirioglu, G. (2018). Kentlere feminist coğrafya perspektifinden bakmak. *Ege Coğrafya Dergisi*, 27(2), 183-194.

- Mirioğlu, G. (2020). Mekânı Feminist Perspektifle Okumak: Balıkesir Kenti Merkezi İş Alanı Örneği. *International Journal of Geography and Geography Education*, (41), 103-128.
- Molavi, M. ve Hoseini, F. (2021). Assessing the Effect of Women-Only Parks in Promoting Women's Quality of Life in Iran. *Urbanism. Arhitectura. Constructii*, 12(1), 13-24.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, (2020). <https://morcati.org.tr/attachments/article/466/kadina-yonelik-siddet-degerlendirme-raporu.pdf> adresinden 05.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Moser, C. (2012). Mainstreaming women's safety in cities into gender-based policy and programmes. *Gender & Development*, 20(3), 435-452. doi: 10.1080/13552074.2012.731742.
- Mumcu, S. ve Yılmaz, S. (2016). Kentsel açık mekânlarda kadınlar: Cinsiyet rollerinin kamusal alanlarda gözlemlenmesi. *Mimarlık ve Yaşam*, 1(1), 37-52.
- Newman, O. (1996). *Creating Defensible Space*, Institute for Community Design Analysis, Office of Planning and Development Research (PDR). Washington, DC: US Department of Housing and Urban Development (HUD).
- Oğuz, M. ve Atatimur, N. (2008). Kent ve Kadın. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, 6, 126-144.
- Öksüz, M. ve Deniz, A. (2019). Toplumsal cinsiyetin, mekânın ve zamanın tektipleştirilmesi: Tecavüz içerikli karikatürler ve gerçek temsiller üzerine bir araştırma. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 17(1), 170-192.
- Özer, D. G., Özbek, M. Ö. ve Şener, S. M. (2016). Mekânsal Erişilebilirlik-1: Kullanıcı Hareketleri Açısından Bir İnceleme. 2. *Ulusal Engelleştirilenler Sempozyumu*, 7-9.
- Özgüç, N. (1998). *Kadınların coğrafyası*. Çantay Kitabevi. İstanbul.
- Pain, R. (1991). Space, sexual violence and social control: integrating geographical and feminist analyses of women's fear of crime. *Progress in human geography*, 15(4), 415-431.
- Park, Y. ve Garcia, M. (2020). Pedestrian safety perception and urban street settings. *International journal of sustainable transportation*, 14(11), 860-871.
- Pektaş, E. K., (2003). "Belediye Yönetiminde Zabıta Hizmetleri ve 21. Yüzyıl Kentinde Zabıtanın Yeri", <http://acikerisim.deu.edu.tr:8080/xmlui/handle/20.500.12397/12446> adresinden 05.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Pickup, L. (1984). Women's gender-role and its influence on travel behaviour. *Built Environment*, 10, 61-68.
- Polko, P. ve Kimic, K. (2022). Gender as a factor differentiating the perceptions of safety in urban parks. *Ain Shams Engineering Journal*, 13(3), 101608.
- Raman, R. ve Kumar, U. (2019). Taxonomy of urban mixed land use planning. *Land Use Policy*, 88, 102–104. 104102
- Rišová, K., & Madajová, M. S. (2020). Gender differences in a walking environment safety perception: A case study in a small town of Banská Bystrica (Slovakia). *Journal of transport geography*, 85, 102723.

- Sánchez De Madariaga, I.; De Gregorio, S.; Novella, I. (2019.) *Perspectiva De Género En Las Directrices De Ordenación Territorial (Dot) Del País Vasco. Propuestas De Acción.* Departamento De Medio Ambiente Y Política Territorial Del Gobierno Vasco.
- Sewell, J. E. (2010). *Women And The Everyday City: Public Space In San Francisco, 1890-1915.* U of Minnesota Press.
- Siu, V. W., Lambert, W. E., Fu, R., Hillier, T. A., Bosworth, M. ve Michael, Y. L. (2012). Built environment and its influences on walking among older women: Use of standardized geographic units to define urban forms. *Journal of environmental and public health.*
- Soraganvi, A. S. (2017). Safe Public Places: Rethinking Design For Women Safety. *International Journal on Emerging Technologies*, 8(1), 304-308.
- Şafak, G. N. (2020). Nevşehir’de Kadınların Kent Deneyimi Üzerine Birinceleme. *Fe Dergi*, 12(1), 30-43.
- Şenol, N. (2008). Kadın Dostu Kentler- Avrupa’dan Örnekler. https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/kadin_dostu_kentler_avrupadan_orn_ekler_4.pdf
- Şolt, H. B. H. (2018). Toplumsal Cinsiyet Yönüyle Kadın Kentlilerin Hakları Ve Kentsel Hizmetler. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri*, 4(6), 358-371.
- Taccoli, C. (2012). *Urbanization, gender and urban poverty: paid work and unpaid carework in the city.* Human Settlements Group, International Institute for Environment and Development. (Iied, London) And United Nations Population Fund (Unpf, New York). Urbanization and Emerging Population Issues. Working Paper 7, 48.
- TDK, (2021). Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 10.11.2021 tarihinde alınmıştır.
- Tekinbaş, E. ve Göker, G. (2015). *Kadın Dostu Kent Uygulama Rehberi.* Ankara: Berk Matbaacılık.
- Tokuroğlu, B. (2004). *Özgürleşemeyen Kadın.* Ankara: Odak Yayınevi.
- Tuncer, S. (2014). *Going public: women's experience of everyday urban public space in Ankara across generations between the 1950s and the 1980s.* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Turan, H. ve Şen, M. L. (2014). Büyükşehir Belediyelerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Algısı: Stratejik Planlar. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 53-72.
- UN Women (2015). Creating safe public spaces. <http://www.unwomen.org/en/what-wedo/ending-violence-against-women/> adresinden 06.10.2021 tarihinde alınmıştır.
- Uslu, A. O. ve Güneş, M. (2017). Engelsiz Kentler-“Herkes İçin Erişilebilir Kentler”. *Uluslararası Peyzaj Mimarlığı Araştırmaları Dergisi (IJLAR) E-ISSN: 2602-4322*, 1(2), 30-36.
- Valentine, G. (1989). The geography of women's fear. *Area*, 385-390.
- Viswanath, K. ve Mehrotra, S. T. (2008). Safe in The City?. *Seminar-New Delhi-*, 583, 21. Malyika Singh.
- Whitzman, C. (2013). Women’s safety and everyday mobility. In *Building Inclusive Cities.* 51-68. Routledge.

- Whitzman, C., Andrew, C. ve Viswanath, K. (2014). Partnerships for women’s safety in the city: “Four legs for a good table”. *Environment and urbanization*, 26(2), 443-456.
- Wigley, M. (1992). Untitled: The Housing of Gender. Sexuality and Space, *Princeton Papers on Architecture*, 336.
- Wolch, J., Byrne, J. ve Newell, J. (2014). Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities ‘just green enough’. *Landscape and urban planning*, 125, 234-244.
- Yon, A. ve Nadimpalli, S. (2017). Cities for whom? Re-examining identity, to reclaim the right to the city for women. *Australian Planner*, 54(1), 33-40.
- Yücel, I. ve Kutlar, İ. (2020). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Kadınlara Yönelik Hizmetlerinin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 3(1), 151-169. <https://doi.org/10.33708/ktc.733045>
- Yüceşahin, M.M. ve Yazgan, P. (2017). Kentler toplumsal cinsiyetsiz değildir: Türkiye’de kentsel mekânın üretimini feminist bir eleştirisi. *Kadın / Women 2000: Kadın Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 85-106.

Katkı Oranı Beyanı

Makalenin yazarlarından ilk yazar bu çalışmanın üretildiği projenin yürütücüsü olarak en büyük katkıyı koymuştur. Diğer yazarlar proje ekibi üyeleri olarak makaleye eşit oranda katkı sunmuştur.

Çatışma beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisi bulunmadığını ve herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür

Çalışma, İzmir Ticaret Odası ve Çiğli Belediyesi arasında imzalanan bir protokolle sürdürülen ve sosyal sorumluluk projesi olmanın yanı sıra araştırma projesi de olan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Dostu Kent Planlama Yaklaşımı: Çiğli Örneği” adlı proje çalışmasının bir bölümünden üretilmiş olup aynı zamanda kitap haline getirmek üzere olan çalışmanın da bir bölümüdür. İlk yazar bu projenin yürütücüsüdür. Proje yürütücüsü ve proje ekibi olarak yazarlar, proje yürütücüsünün projede çalışmasına destek veren Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü’ne, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanlığı’na ve Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Başkanlığı’na; İzmir Ticaret Odası Başkanı ve personeline; Çiğli Belediye Başkanlığına ve makalenin hakemlerine ve editörüne teşekkür eder.